

MAGAZYN HODOWCY

Bydło Dawka krok po kroku **Trzoda** Kiszzone ziarno kukurydzy w żywieniu świń **Drób** Pasze dla indyków
brojlerów - podejście praktyczne i ekonomiczne **Nasz Kurczak** Wiosenne przepisy
News Złoty medal - linia pasz dla bydła WIMILK S

**Wszystkim Naszym
czytelnikom życzymy
Wesołych Świąt
Wielkanocnych**

Drodzy Klienci i przyjaciele WIPASZ-u,

Nadchodzi wiosna, a wraz z nią pojawiają się nowe plany, obietnice i marzenia. To piękny czas, kiedy do życia budzi się przyroda. Jednocześnie wiemy, że to czas, w którym w rolnictwie nie ma miejsca na odpoczynek. Liczymy, że kolejne fachowe artykuły, którymi się z Państwem dzielimy pomogą w codziennym prowadzeniu gospodarstw. Mam nadzieję, że znajdą Państwo również czas na ciekawą lekturę przy filiżance kawy. Życzę Państwu, aby ten nadchodzący okres przedwiośnia przyniósł dni pełne słońca, okraślił je nieco deszczem i zachował pogodę ducha.

Spotkamy się już niebawem na corocznych Majówkach z WIPASZ-em, na których odbędzie się losowanie zwycięzców w konkursie „Z WIPASZ-em po BMW” – to wszystko z myślą o Was, drodzy przyjaciele WIPASZ-u. Liczymy na Waszą obecność i życzymy szczęścia – pamiętajcie proszę – każdy ma szansę na wygraną! Postaramy się aby jak co roku nie zabrakło wesołej zabawy i wrażeń.

Chcielibyśmy podzielić się z Państwem informacjami o wyróżnieniach, które zostały przyznane naszym Klientom oraz firmie WIPASZ w ostatnim kwartale. Podczas Targów branżowych linia pasz dla bydła WIMILK S została uhonorowana „Złotym Medalem”. Nasi Klienci, hodowcy bydła, otrzymali wyróżnienia za najlepsze wyniki hodowlane a magazyn FORBES zaliczył naszą firmę do grona najbardziej dynamicznych przedsiębiorstw w Polsce, przyznając tytuł „DIAMENT FORBESA”. To odpowiedź na to, że oferowane przez WIPASZ produkty, są najwyższej jakości. Drodzy Klienci WIPASZ! Dziękuję Wam za tą jakość, którą wspólnie tworzymy!

Z okazji nadchodzących Świąt Wielkiej Nocy,
w imieniu Zarządu oraz pracowników WIPASZ-u
chciałbym złożyć Państwu życzenia radości,
wiary oraz spokoju!

W TYM NUMERZE:

Newsy

- 3 Aktualności

Bydło

- 12 Problematyka przemieszczeń trawieńca u krów mlecznych
16 Dawka krok po kroku

Trzoda

- 20 Kiszzone ziarno kukurydzy w żywieniu świń
26 Najczęściej występujące przyczyny kulawizny u warchlaków i tuczników
28 Najczęściej popełniane błędy w tuczu

Drób

- 32 Pasze dla indyków brojlerów -
podejście praktyczne i ekonomiczne

Nasz Kurczak

- 40 Podsumowanie roku 2011 w branży drobiarskiej
42 Poznaj Naszego Kurczaka

Agro

- 44 Produkty AGRO w ofercie WIPASZ

Reportaż

- 46 Razem w przyszłość

Fundacja

- 50 Cel FUNDACJI WIPASZ na rok 2012

Spotkania

- 52 Akademie WIPASZ

Produkt Menadżer WIPASZ S.A. radzi jak przygotować poprawną dzienną dawkę żywieniową.

strona 16

Kukurydza jest uważana za najlepsze zboże paszowe w żywieniu drobiu i świń, charakteryzujące się największą dostępnością energii i innych składników pokarmowych.

strona 20

Jak w każdym intensywnym chowie zwierząt najważniejszym pytaniem, które musi sobie zadać hodowca jest - Czy to mi się opłaci?

strona 32

Magazyn Hodowcy WIPASZ jest nasz!
Nakład: 6 000 egz.
Wydawca: WIPASZ S. A., Wadąg 9, 10-373 Olsztyn
Adres redakcji: Wadąg 9, 10-373 Olsztyn, tel. 89 543 56 50,
e-mail: redakcja@wipasz.pl
Projekt graficzny i skład: Adam Tomasiak, Ewa Sawczyńska

Z WIPASZ-em po BMW - rozstrzygnięcie loterii zbliża się wielkimi krokami!

Podczas tegorocznych Majówek rozlosowane zostaną ekskluzywne samochody BMW X1 w pierwszej edycji loterii „Z WIPASZ-em po BMW”. Każdy ma równe szanse! Ostatni „dzwonek”, aby zwiększyć szanse na wygraną.

Loteria z najbardziej atrakcyjnymi nagrodami dla wszystkich Klientów WIPASZ-u powoli dobiega końca! Uczestnicy loterii mają szansę wygrać ekskluzywne i niezawodne auto terenowe, jakim jest BMW X1.

Nie czekaj z szansą do ostatniej chwili – więcej kuponów w loterii to większe szanse wygrania BMW! Konkurs trwa do 30 kwietnia 2012r.

Losowanie nagród odbędzie się o godzinie 20:00 we wszystkich lokalizacjach.

WAŻNE!!! Sprawdź w regulaminie konkursu w której lokalizacji będą losowane Twoje kupony konkursowe. Każdej lokalizacji przyporządkowany jest powiat – szczegóły w regulaminie na naszej stronie www.wipasz.pl pod linkiem <http://www.wipasz.pl/files/DOC300911.pdf> (str. 26-48).

Możesz również skontaktować się ze swoim Doradcą Żywnościowym aby potwierdził w której lokalizacji będą losowane kupony z Twojego powiatu.

Losowanie odbędzie się podczas Dorocznych Spotkań z WIPASZ-em:

• w Międzyrzecu Podlaskim dnia 18 maja 2012 r. o godzinie 20:00 w kategorii trzoda,

• w Kole 25 maja 2012 r. o godzinie 20:00 w kategorii bydło, drób i trzoda,

• w Krośnie dnia 1 czerwca 2012 r. o godzinie 20:00 w kategorii drób,

• w Grajewie dnia 25 sierpnia 2012 r. o godzinie 20:00 w kategorii bydło.

KILKA WAŻNYCH INFORMACJI ORGANIZACYJNYCH DLA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W LOTERII „Z WIPASZEM PO BMW”

1. Weź ze sobą zaproszenie i opaskę identyfikacyjną, które otrzymasz pocztą lub od swojego Doradcy Żywieniowego.
2. KONIECZNIE weź ze sobą dokument tożsamości. Bez niego nie odbierzesz przyznanych Ci kuponów konkursowych, a co się z tym wiąże, nie wezmą one udziału w losowaniu.
3. Jeśli reprezentujesz firmę weź ze sobą pełnomocnictwo z poświadczonym notarialnie podpisem upoważniającym do reprezentacji Uczestnika w dniu losowania.
4. Po wejściu na teren majówki skieruj się do punktu odbioru kuponów konkursowych.
5. Odbierz kupony, kwitując czytelnym podpisem.
6. Wrzuć kupony do zabezpieczonej urny, która będzie chroniona przed dostępem osób nieupoważnionych.
7. Losowania dokona na scenie główna dziecko (do lat 18), wyłonione spośród uczestników Dorocznych Spotkań z WIPASZ-em, w obecności wewnętrznej Komisji Nadzoru.
8. W przypadku nieobecności Uczestnik traci prawo do nagrody, a nagroda losowana jest ponownie. Za nieobecnego uznaje się Uczestnika, który nie zgłosił się po wywołaniu trzykrotnie jego imienia i nazwiska lub nazwy firmy w odstępach pięciu minut.
9. W przypadku braku możliwości osobistego przybycia na losowanie, Uczestnik może pisemnie ustanowić pełnomocnika do zastępstwa w dniu losowania pełnomocnictwem z notarialnie poświadczonym podpisem.
10. Uczestnicy będący osobami prawnymi lub handlowymi spółkami osobowymi reprezentowani są przez osoby uprawnione do składania oświadczeń woli według danych z Krajowego Rejestru Sądowego lub przez pełnomocnika legitymującego się pełnomocnictwem z notarialnie poświadczonym podpisem do reprezentacji Uczestnika w dniu losowania.
11. Nagrody będą wydane w siedzibie organizatora do 14 dni od daty losowania. Szczegóły odbioru zostaną ustalone z wygranymi.

Do zobaczenia na Majówce z WIPASZ-em
— nie bawimy się bez Ciebie!

BMW X1 Z NAPĘDEM xDRIVE ORAZ POLSKIM PAKIETEM

SPORTOWE I MIEJSKIE W KAŻDYM CALU.

Dealer BMW Zdunek
ul. Miałki Szlak 43/45
80-717 Gdańsk
Tel.: +48 58 350 60 25
www.bmw-zdunek.pl

*Dostawcą samochodów jest autoryzowany **Dealer BMW Zdunek**

Nasz Kurczak na Polskim Stole

Program "POLSKI STÓŁ" to cykl o tematyce rolniczej, emitowany na antenie POLSAT NEWS oraz TV BIZNES. Najnowsza seria programu poświęcona jest zagadnieniom związanym z opłacalnością polskiego rolnictwa, ze szczególnym naciskiem na produkcję zwierzęcą.

Program telewizyjny „Polski Stół” poświęcony jest tematyce rolniczej, a przy współpracy WIPASZ S.A i TV EXPO mogą go Państwo oglądać w telewizji POLSAT NEWS i TV BIZNES.

Od niedawna w programie pojawiła się marka Nasz Kurczak, a wraz z nią sprawdzone i oryginalne przepisy kulinarne. W każdym odcinku Polskiego Stołu prezentowany jest jeden przepis - w sumie widzowie obejrzą 11 nagrań ze smakowitymi daniami sporządzonymi na bazie Naszego Kurczaka. Przepisy zostały opracowane i wykonane przez Katarzynę Mach, właścicielkę restauracji Lemon Tree w Kościerzynie.

Emisja najnowszych odcinków:

- POLSAT NEWS (premiera): sobota, godz. 23.15
- POLSAT NEWS (powtórka): niedziela, godz. 7.00
- TV BIZNES (premiera): wtorek, godz. 20.50

-TV BIZNES (powtórka): środa, godz. 8.15, 17.50; czwartek godz. 8.15; piątek godz. 8.15; sobota godz. 7.15, 12.30, 20.45; niedziela, godz. 6.45, 12.40, oraz poniedziałek godz. 8.15.

Przepisy dostępne są na stronie www.naszkurczak.pl, a wszystkie wyemitowane dotychczas odcinki Polskiego Stołu mogą Państwo obejrzeć w serwisie internetowym TV EXPO: www.tvexpo.pl/polskistol oraz na youtube.com/telewizjaexpo.

Aktualności

Nasz Kurczak na targach Salima w Czechach

W dniach 28.02 - 2.03.2012 Wipasz S.A. prezentował swoją ofertę mięsa drobiowego na targach Salima w Brnie w Czechach. Na stoisku znalazły się produkty oznaczone marką Nasz Kurczak - elementy pakowane na tackach w atmosferze ochronnej, tuszki pakowane próżniowo i oferta mięs w marynatach Grill Express. Nasze stoisko cieszyło się dużym zainteresowaniem, nawiązaliśmy wiele obiecujących kontaktów handlowych. Wśród gości znalazł się sam Minister Rolnictwa Marek Sawicki. To pierwsze targi Wipaszu za granicą, kolejne wkrótce!

WIPASZ na ARENIE. „ZŁOTY MEDAL” dla linii pasz dla bydła — WIMILK S!

W dniach 24-26 lutego 2012 r. w hali ATLAS ARENA w Łodzi odbyły się XII Międzynarodowe Targi FERMA BYDŁA oraz FERMA ŚWIŃ I DROBIU – na których oczywiście nie mogło zabraknąć stoiska targowego WIPASZ!

Targi FERMA BYDŁA oraz FERMA ŚWIŃ i DROBIU to szeroka gama produktów i urządzeń niezbędnych do prowadzenia efektywnej hodowli zwierząt.

W targach wzięło udział ponad 170 wystawców, których stoiska targowe odwiedziło kilkanaście tysięcy hodowców trzody, bydła i drobiu.

Specjalnie z tej okazji WIPASZ przygotował nowe stoisko targowe, które cieszyło się zainteresowaniem i uznaniem odwiedzających gości. Nasi doradcy żywieniowi służyli pomocą przez cały okres targów, a specjaliści z zakresu hodowli indyków dzielili się swoją wiedzą na branżowych wykładach.

Połączenie nauki i techniki to jedna z głównych idei targów. Każdego dnia w specjalnie przygotowanych salach

konferencyjnych odbywały się wykłady wybitnych specjalistów z całego kraju. Znacznym zainteresowaniem cieszyły się wykłady lekarza weterynarii WIPASZ S.A., Pani Joanny Szczepskiej, która wraz z dr inż. Tomaszem Kisiem przygotowała „Podsumowanie wyniku hodowlanego stada indyka podstawą podejmowania decyzji produkcyjnych”. Z kolei lek. wet. Pan Marek Mrozowski zaprezentował interesujące widownię aspekty nt. „Utrzymanie klimatu w halach produkcyjnych - wybrane zagadnienia w hodowli indyka rzeźnego – praktycznie”.

Starania firmy WIPASZ w kierunku tworzenia jak najlepszych jakościowo produktów zostały docenione przez Klientów oraz organizatorów Targów. Firma WIPASZ otrzymała „Złoty Medal”, przyznawany dla najlepszego produktu. Komisja w składzie prof. dr hab. Marian Lipiński, Jerzy Kuzański oraz Beata Pach przyznała tę nagrodę linii pasz dla bydła: „WIMILK S”.

Pozytywny odbiór naszej oferty oraz niezapomniane chwile spędzone z hodowcami sprawiły, że już teraz czekamy z niecierpliwością na kolejną edycję FERMY BYDŁA oraz FERMY ŚWIŃ I DROBIU.

WIPASZ w diamentach FORBESA!

Spółka WIPASZ znalazła się wśród firm wyróżnionych przez polską edycję miesięcznika Forbes.

FORBES to najsilniejszy magazyn biznesowy w Polsce, pełen merytorycznych materiałów pisanych z pasją dziennikarską i ekonomiczną. Duża część magazynu to unikalne rankingi, opinie, analizy i komentarze najwybitniejszych postaci polskiego i światowego biznesu.

To popularne pismo biznesowe co roku tworzy ranking przedsiębiorstw najszybciej zwiększających swoją wartość. Ranking tworzony jest na podstawie obiektywnych danych uzyskiwanych przez miesięcznik. Na listę DIAMENTÓW FORBESA trafiły firmy, które najszybciej zwiększały swoją wartość.

Jesteśmy niezwykle dumni, że magazyn FORBES wyróżnił WIPASZ w gronie najbardziej dynamicznych przedsiębiorstw w Polsce, przyznając tytuł DIAMENT FORBESA!

Aktualności

WIPASZ S.A. — Filarem Polskiej Gospodarki 2011

Mamy zaszczyt poinformować Państwa, że firma WIPASZ zdobyła tytuł „Filar Polskiej Gospodarki 2011” w VII edycji rankingu Filary Polskiej Gospodarki 2011.

Filary Polskiej Gospodarki to ranking przygotowywany przez redakcję dziennika „Puls Biznesu” i czołową agencję badawczą TNS Pentor. Laureatami tegorocznej edycji rankingu zostało 5 firm w każdym województwie.

Zwycięzcy zostali wyłonieni przez samorządy terytorialne jako organy władzy zlokalizowane zarówno najbliżej lokalnych przedsiębiorców, jak i społeczności, poprzez wytypowanie i przyznanie punktów w trzech kategoriach:

- firma jest istotnym pracodawcą dla regionu, w tym promuje zatrudnienie (staże dla studentów, zatrudnianie niepełnosprawnych);
- firma jest ważnym płatnikiem podatków lokalnych;
- firma działa na rzecz społeczności lokalnej, jest gospodarczą wizytówką regionu, zaangażowana w rozwój regionu, działa charytatywnie.

Ranking „Filary Polskiej Gospodarki” ma na celu wyróżnienie firm stabilnych i znacząco wpływających na rozwój regionów, w których prowadzą działalność, a jednocześnie utożsamiających się z tymi regionami. To ranking firm, które są ważnymi pracodawcami, wspierającymi i promującymi zatrudnienie, które umożliwiają rozwój przedsiębiorczości, a także angażują się w działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnych.

Kontraktacja drobiu - spotkanie

1 marca 2012 roku w Woli Łąckiej odbyło się spotkanie Hodowców Drobiu

Na spotkanie przybyło ponad 100 zaproszonych gości zachęconych tematami niezwykle istotnymi w obecnym tempie rozwoju hodowli drobiu.

Organizacja serii wykładów branżowych to nie tylko szansa wymiany poglądów i uzyskania odpowiedzi na wszelkie pytania, ale również spędzenie czasu w miłym gronie. Przybyłych gości przywitał Dyrektor ds. kontraktacji Konrad Komorowski, który zapowiedział prelegentów - Ireneusza

Rosadę z firmy COBB Germany, Marka Mrozowskiego - Produkt Menadżera z Działu Sprzedaży Drobiu WIPASZ S.A., Renatę Tomkiel z Działu Kontroli Jakości Zakładu Drobiarskiego w Mławie, Aleksandra Macha - Dyrektora Sprzedaży Zakładu Drobiarskiego w Mławie oraz Józefa Wiśniewskiego - Prezesa Zarządu WIPASZ S.A.. Po skończonych wykładach goście zostali zaproszeni na uroczysty obiad - oczywiście z udziałem Naszego Kurczaka!

Aktualności

Klienci WIPASZ-u w czołówce hodowców bydła mlecznego

5 marca 2012 roku w siedzibie WIPASZ S.A. odbyło się spotkanie hodowców bydła mlecznego organizowane przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka oraz Warmińsko - Mazurski Związek Hodowców Bydła Mlecznego.

Spotkanie miało na celu prezentację wyników za rok 2011 oraz wyróżnienie hodowców, którzy uzyskali największą wydajność w ubiegłym roku. Podczas spotkania poruszano również tematy związane z dopłatami dla rolnictwa, kwotowaniem mleka oraz rozwojem hodowli bydła w Polsce.

Wśród najlepszych hodowców bydła mlecznego z powiatu olsztyńskiego pierwsze dwa miejsca objęli Klienci współpracujący z WIPASZ:

Paweł Policht (Nowa Wieś; wydajność 10 422 kg mleka)

Ryszard Wagner (Mokiny; wydajność 10 204 kg mleka).

Gratulujemy i mamy nadzieję, że wspólną pracą osiągniemy jeszcze lepsze wyniki w bieżącym roku!

Finał Ogólnopolskiego Konkursu ROLNIK-FARMER ROKU

3 lutego 2012 roku w hotelu The Westin Warsaw w Warszawie odbyło się uroczyste podsumowanie XVIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu ROLNIK-FARMER ROKU.

Organizatorem konkursu jest Stowarzyszenie „Polski Klub ROLNIK – FARMER ROKU”. Firma WIPASZ S.A. wystąpiła w roli jednego ze sponsorów branżowych.

Konkurs od lat wyłania najlepszych gospodarzy, którzy dzięki pomysłowości, inicjatywie i rozumnemu działaniu potrafią dostosować swój warsztat pracy do zmieniającego się rynku i nowych realiów. Docenia przedsiębiorczość tych, którzy poprzez wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań przyczyniają się do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa.

Podstawowym kryterium oceny kandydatów w poszczególnych kategoriach jest efektywność gospodarowania mierzona wydajnością i uzyskiwanymi dochodami. Dodatkowo premiowane są osiągnięcia wynikające z nowoczesnego gospodarowania.

Niezmiernie cieszy nas fakt, że wśród laureatów tegorocznej edycji konkursu i zdobywców tytułu „ROLNIK-FARMER ROKU” znaleźli się wieloletni Klienci firmy WIPASZ – **Bożena i Jan Pilipiukowie**.

Państwo Pilipiuk prowadzą gospodarstwo o powierzchni 85 ha. Gospodarstwo jest ciągle modernizowane i unowocześniane. Blisko 10 lat temu wybudowali, jako jedną z pierwszych w województwie lubelskim, oborę wolnostanowiskową wyposażoną w halę udojową. Stado podstawowe liczy obecnie 137 krów o średniej wydajności 7500 kg mleka. Mleczność stada znacznie się poprawiła dzięki zainstalowaniu robota do podgarniania paszy na stole paszowym, który stymuluje ruch krów i wpływa na wzrost pobrania suchej masy. Dwie stacje paszowe umożliwiają indywidualne żywienie krów w zależności od wydajności i ich kondycji. Nie bez znaczenia jest jakość paszy, którą podają swoim zwierzętom. Państwo Pilipiukowie jako pierwsi w województwie lubelskim zainstalowali w oborze dwa roboty udojowe. W zarządzaniu stadem pomagają im programy komputerowe oraz system monitoringu, umożliwiający całodobową obserwację krów bez konieczności przebywania w oborze.

**Gratulujemy zwycięstwa
i życzymy dalszych sukcesów!**

Od lewej: Filip Kula - Produkt Menadżer WIPASZ S. A., Bożena i Jan Pilipiukowie - zdobywcy tytułu "ROLNIK - FARMER ROKU", Paweł Marchwiński - Doradca ds. Żywienia Bydła WIPASZ S. A.

Nasz Kurczak w sieci E. Leclerc

Od lutego 2012 produkty oznaczone logo Nasz Kurczak można kupić w sieci E. Leclerc. Są to czwarte po Auchan, Realu i sieci Simply Market supermarkety, gdzie produkty Nasz Kurczak są dostępne w sprzedaży. Wejściu do nowej sieci towarzyszy gazetka promocyjna a także animacja, podczas której klienci otrzymują pełną informację o produkcie oraz smakowite przepisy. Zapraszamy do zakupów!

Aktualności

Zamówienia na niedzielę !

Informujemy, że Klienci WIPASZ zamawiający pasze w wytwórniach:

Międzyrzec Podlaski oraz **Koło**

Mają możliwość składania zamówień na NIEDZIELĘ.

O szczegóły prosimy pytać u serwisantów WIPASZ oraz w Biurze Obsługi Klienta.

Problematyka przemieszczeń trawieńca u krów mlecznych

Stale wzrastająca produkcyjność mleczna krów związana jest z coraz bardziej intensywnym żywieniem, co powoduje o wiele większe prawdopodobieństwo popełnienia błędu w systemie zadawania pasz. Konsekwencją tego jest bardzo szybki rozwój chorób metabolicznych, szczególnie u bydła w okresie poporodowym. Pierwszym symptomem jest spadek mleczności, brak apetytu. W dalszym okresie najczęściej dochodzi do rozwoju ketozy, kwasicy i coraz częściej przemieszczeń trawieńca.

lek. wet. Bartosz Kopacz

Otwarcie jamy brzusznej w okolicy dołu głodowego

Przemieszczenie trawieńca to obecnie często już spotykane schorzenie krów mlecznych, polegające na całkowitym bądź częściowym przesunięciu się wypełnionego gazem oraz płynną treścią trawieńca na lewą lub prawą stronę.

Predisponują do tego :

- **Czynniki genetyczne** (współczynnik dziedziczności wynosi około 25 %).
- **Czynniki żywieniowe** (nagłe zmiany paszy, większy udział pasz treściwych, który powoduje wzrost liczby LKT, hamujących motorykę trawieńca).
- **Czynniki mechaniczne** (ciężarna macica uciskając na żwacz powoduje jego przesunięcie ku górze, trawieniec natomiast przemieszcza się na lewą stronę. Po porodzie zostaje zablokowany przez opadający żwacz).
- **Czynniki wtórne** (choroby metaboliczne: ketoza, kwasica, hypokalcemia, stany zapalne macicy - brak apetytu, gromadzenie się gazów w trawieńcu i unoszenie go do góry).

Objawy choroby są niestety niespecyficzne i najczęściej zauważamy zarówno te dotyczące samego układu pokarmowego jak :

- **Brak apetytu**
- **Gliniasty, bardzo dobrze strawiony kał, mała jego ilość lub biegunka**

oraz objawy ogólne :

- **Przyspieszone tętno i oddechy**
- **Stękanie, zgrzytanie zębami**
- **Spadek mleczności**
- **Bładość błon śluzowych**
- **Odwodnienie**

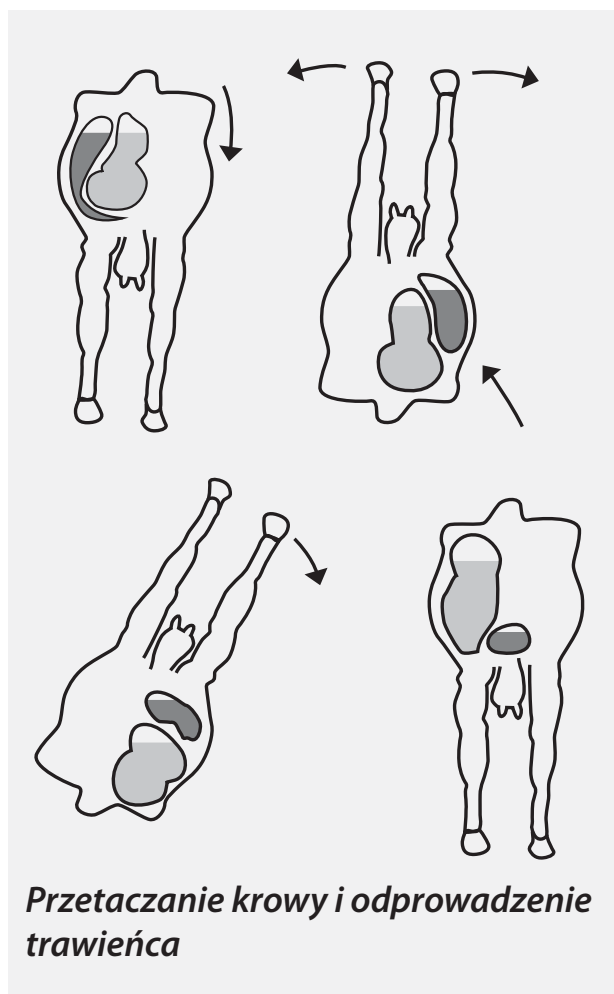
Diagnozowanie przemieszczenia trawieńca zarówno prawego, jak i lewego opiera się na opukiwaniu okolic dołów słabiznowych i stwierdzeniu charakterystycznego dźwięku odgłosu wypukowego.

Dodatkowo często widoczny jest bolesny, podkasany brzuch, motoryka przedżołądków jest zniesiona, a lewy bądź prawy dół głodowy jest uwypuklony.

Wyżej wymienione objawy oraz obraz choroby może być podobny również przy innych chorobach, takich jak : wzdęcie, rozszerzenie czy przemieszczenie jelita ślepego, skręt macicy, skręt i wzdęcie pętli jelit.

Przy wątpliwej diagnozie przemieszczenia trawieńca należy więc wykonać :

- **Badanie rektalne** (czasem wyczuwalne wybruszenie trawieńca)
- **Laparotomię diagnostyczną** (otwarcie jamy brzusznej) w celu potwierdzenia
- **Punkcja diagnostyczna przemieszczonego trawieńca**, pobranie i zbadanie treści żołądka (wartość pH 1,5-2,5 oraz kwaśny zapach)
- **Badanie krwi**: równowaga kwasowo-zasadowa przesunięta w stronę zasadową, niska zawartość chlorków (poniżej 95 mmol), podwyższony poziom bilirubiny, cholesterol oraz wolne kwasy tłuszczowe obniżone
- **Badanie moczu**: obecne ciała ketonowe oraz obniżone pH.

Przetaczanie krowy i odprowadzenie trawieńca

Widoczny zgazowany trawieniec wciskający się pomiędzy żwacz a ścianę jamy brzusznej

Należy pamiętać, że warunkiem przemieszczenia trawieńca, jest zgazowanie żołądka - gaz ten unosi go do góry. Fakt ten często wykorzystujemy przy leczeniu choroby.

Jak więc leczyć?

Mamy do dyspozycji obecnie kilka metod. Oto najczęściej spotykane :

• Metoda zachowawcza

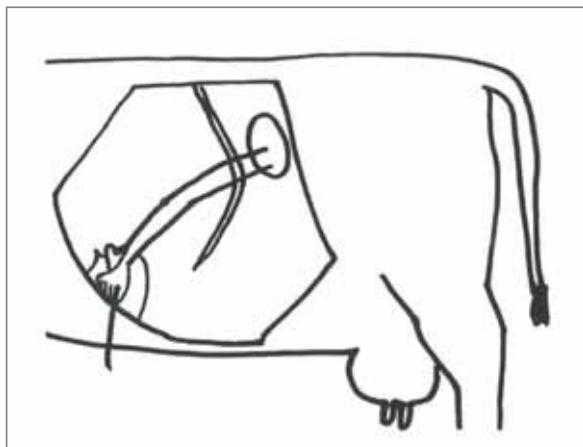
Przetaczanie zwierzęcia przez grzbiet ze strony prawej na lewą i repozycja trawieńca, wykorzystując unoszenie żołądka przez gazy do góry, w tym przypadku w okolicę mostka (czyli tam gdzie fizjologicznie się znajduje). Jest to metoda prosta i szybka, jednak możliwa wyłącznie przy przemieszczeniu lewostronnym. Wadą jest stosunkowo duży procent nawrotów.

• Metoda operacyjna

Jest to jedyna słuszna metoda przy przemieszczeniu na prawą stronę (częsty skręt trawieńca). Wykonuje się laparotomię w dole głodowym i sprowadza trawieniec na jego fizjologiczne miejsce, przyszywając go do ściany jamy brzusznej. Metoda ta zapobiega nawrotom, jednak zabieg jest skomplikowany i niesie ze sobą ryzyko infekcji.

Uchwycony niemi trawieniec, z którego wcześniej usunięto gazy

Sprowadzenie trawieńca na właściwą pozycję

Przysycie trawieńca w okolicy mostkowej prawej

• Metoda trokarowa - Grymer-Sternera

Repozycję trawieńca dokonujemy poprzez położenie zwierzęcia na grzbiecie. Następnie fiksujemy go przy pomocy specjalnych zawleczek wprowadzonych do trawieńca przez wbite do niego trokary. Zabieg jest dosyć prosty, szybki, lecz możliwy jedynie przy lewostronnym przemieszczeniu oraz pod warunkiem znacznego wypełnienia żołądka gazami.

Należy pamiętać, iż jako metoda poniekąd „na ślepo”, może nieść ryzyko nieprawidłowego umocowania, wysunięcia się zawleczonego czy niekompletnej repozycji trawieńca.

WARTO WIEDZIEĆ!

Pierwszym symptomem jest spadek mleczności, brak apetytu. W dalszym okresie najczęściej dochodzi do rozwoju ketozy, kwasicy i coraz częściej przemieszczeń trawieńca.

Rana pooperacyjna

Przemieszczenie trawieńca, zarówno lewo- jak i prawostronne, to schorzenie często powodujące duże straty hodowlane. Należy więc zwrócić uwagę na profilaktykę, w której musimy pamiętać o:

- odpowiednim żywieniu, szczególnie w okresie zasuszenia, stopniowym przygotowywaniu krów do żywienia w okresie laktacji, zapewnieniu dużej ilości włókna w dawce
- unikaniu chorób okresu okołoporodowego (zaleganie, ketoza, kwasica)
- właściwym utrzymaniu zwierząt z możliwością ruchu przed wycieleniem
- pojeniu zwierząt po porodzie bez ograniczeń.

lek. wet. Bartosz Kopacz

Dawka krok po kroku

Podstawowym czynnikiem pozwalającym na efektywne wykorzystanie potencjału produkcyjnego krów mlecznych jest, bez wątpienia, żywienie. To zoptymalizowanie dziennego zapotrzebowania na składniki odżywcze do poziomu produkcji danego zwierzęcia decyduje o jakości pozyskiwanego mleka oraz jego ilości. Odpowiednio zbilansowane dawki decydują o statusie zdrowotnym stada, o rozrodzie, o odpowiedniej kondycji a to wszystko przekłada się na wynik finansowy każdego hodowcy.

Filip Kula

Po pierwsze informacja

Obecnie potrzebne są szczegółowe informacje dotyczące zarówno zwierząt jak i stosowanych w gospodarstwie pasz oraz sposobie ich zadawania.

Najlepszym sposobem zbierania informacji o zwierzętach jest niewątpliwie poddanie stada pod kontrolę użytkowości mlecznej lub inwestycja w nowoczesną aparaturę udojową, która również zbiera informacje dotyczące wydajności, jakości mleka i nie tylko. Dzięki tak zebranych informacjom możemy reagować na zmiany zachodzące w stadzie i precyzyjnie pokrywać potrzeby każdej krowy.

W firmie WIPASZ S.A. dysponujemy nowoczesnym laboratorium, dzięki któremu w błyskawicznym tempie określamy jakość i parametry pasz objętościowych. Mając te informacje, znając kondycję krów oraz warunki utrzymania możemy przejść do ustalania dawki. Oczywiście każda faza laktacji ma swoje wymagania żywieniowe co wiąże się z koniecznością grupowania krów z podobnym zapotrzebowaniem na białko, energię, witaminy oraz makro i mikroelementy. O wyborze systemu żywienia decydują głównie warunki utrzymania. Z podziałem na grupy najczęściej mamy do czynienia na dużych fermach gdzie stosowane jest żywienie TMR (ang. total mixed ration - całko-

wicie wymieszana dawka). W mniejszych gospodarstwach, gdzie nie ma możliwości tworzenia grup produkcyjnych, sytuację w oborach wolnostanowiskowych ratują stacje paszowe, które pozwalają na indywidualne premiowanie krów. Taki system określamy mianem PMR (ang. partially mixed ration - częściowo wymieszana dawka). Warunkiem prowadzenia żywienia TMR lub PMR jest posiadanie wozu paszowego.

Bardzo istotne jest to, aby dawka teoretyczna miała swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości. Co to oznacza? Mianowicie, że powinniśmy kontrolować czy zalecane ilości danych pasz w dawce trafiają na stół, a w konsekwencji są pobierane przez zwierzęta. W pierwszej kolejności powinniśmy kontrolować faktyczną ilość pasz trafiających do wozu paszowego oraz wydzielanych ze stacji lub zadawanych z ręki. Najważniejszym narzędziem będzie więc waga. W przypadku TMR-u funkcję tą przejmują wóz paszowy, w innych przypadkach przyda się każdy inny rodzaj wagi.

Kilogram nierówny kilogramowi

Nie zawsze stała ilość kilogramów dawki będzie oznaczała stałą ilość składników odżywczych ponieważ sucha masa poszczególnych pasz będzie zmienna. Różna zawartość s.m.

w gotowym miksie to wynik zmienności pasz objętościowych konserwowanych zarówno w balotach, jak i w pryzmach, ale również od panującej pogody. Im niższa sucha masa miksu tym więcej podajemy krowom wody, która tak naprawdę stanowi tylko balast i rozcieńcza parametry dawki. Bardziej suche miksy będą mniej smakowite i jednocześnie sprzyjać będą przebieganiu przez krowy. Optymalna sucha masa miksu, przy której obserwujemy najwyższe pobranie wynosi 45%. Każdy hodowca, któremu zależy na stabilnej i wysokiej produkcji mleka powinien kontrolować poziom pobrania suchej masy dawki. Do tego zabiegu wystarczy zwykła kuchenka mikrofalowa, w miarę precyzyjna waga i wolne 15-20 minut.

Dobre wymieszanie to podstawa

Nawet najlepiej zbilansowany miks z optymalną suchą masą, jeżeli nie będzie miał odpowiedniej struktury nie będzie gwarantował uzyskiwania oczekiwanych wyników produkcyjnych. To stopień rozdrobnienia pasz będzie decydował o wysokości pobrania oraz strawności pasz objętościowych. Odpowiednio przygotowany TMR powinien uniemożliwiać krowom sortowanie, czyli wybieranie smaczniejszych kąsków (pasze treściwe), co nieuchronnie prowadzi do kwasicy żwacza. Dobrze przygotowany miks

powinien „zmuszać” krowy do intensywnego przeżuwania. Tego efektu nie osiągniemy w „wozach” opartych na kiszonce z kukurydzy i kiszonkach z traw lub lucerny zbieranych we wczesnej fazie rozwoju rośliny, kiedy charakteryzują się wysoką zawartością białka, a jednocześnie niskim poziomem włókna. W takich przypadkach niezastąpiony jest dodatek drobno pociętej słomy. Najlepiej twardej – pszennej lub żytniej – której obecność będzie gwarantowała odpowiednią motorykę żwacza oraz wysoką produkcję śliny zapobiegając wystąpieniu kwasicy. Na zachodzie Europy w rejonach, gdzie uprawiana jest głównie kukurydza panuje zgoła odmienne od naszego podejście do zbioru traw. Specjalnie przesuwają się termin zbioru aby uzyskać pasze mocno strukturalne, twarde i mocno drażniące przewód pokarmowy, których udział w dziennej dawce wynosi jedynie 6kg. W ciągu minuty żucia krowa wytwarza około 250 ml śliny zawierającej około 7g NaHCO_3 (kwaśny węglan sodu). Przy prawidłowej strukturze dawki krowa będzie przeżuwała od 6 do 8 razy dziennie średnio po 40 minut co daje nam od 60 do 80 litrów śliny dostarczając od 420g do 560g naturalnego buforu, co pozwala na ograniczenie lub wyeliminowanie buforów

z dawki. Od stopnia pocięcia pasz objętościowych będzie zależała również efektywność trawienia bakteryjnego, które ułatwione jest w miejscach uszkodzenia (przecięcia) ścian komórkowych rośliny. W celu określenia struktury fizycznej stosuje się czterowarstwowe sita Pen State do przesiewania TMR-ów. Jest to bardzo proste badanie, dzięki któremu możemy znacznie poprawić zarówno pobranie paszy, jak i jej strawność, a w konsekwencji produkować więcej mleka o lepszych parametrach.

Ocena strawności

Gdy wszystkie te warunki zostaną spełnione warto jest ocenić czy fermentacja żwaczowa faktycznie przebiega w taki sposób jaki byśmy sobie życzyli. W tym celu należy przepłukać łajniaki na specjalnych sitach i na podstawie uzyskanego wyniku skorygować żywienie.

Zachęcamy wszystkich hodowców do korzystania z wiedzy i doświadczenia naszych doradców żywieniowych, którzy dysponują odpowiednimi narzędziami diagnostycznymi, aby zoptymalizować każdą dawkę.

Filip Kula
Produkt Menadżer WIPASZ S. A.

Kiszzone ziarno kukurydzy w żywieniu świn

Kukurydza jest najważniejszym zbożem paszowym na świecie. Jest uważana za najlepsze zboże paszowe w żywieniu drobiu i świń, charakteryzujące się największą dostępnością energii i innych składników pokarmowych. W wielu mieszankach dla świń i drobiu jej udział może dochodzić do 70%. Jest bardzo jednorodnym zbożem, o stosunkowo małym zróżnicowaniu poziomu energii i białka. Ma najwyższą wartość energetyczną spośród wszystkich zbóż. Wynika ona z dużej zawartości skrobi i tłuszczu oraz małej włókna surowego. Kukurydza jest również jedną z najlepszych roślin kiszonkarskich. W żywieniu zwierząt powszechnie stosowana jest kiszanka z całych roślin kukurydzy, CCM (corn cob mix) - kiszanka z rozdrobnionych kolb oraz kiszone wilgotne ziarno.

dr hab. Krzysztof Lipiński, prof. UWM

Dlaczego kiszone ziarno?

W warunkach klimatycznych Polski zboża dojrzewają w normalnych warunkach pogodowych w sierpniu, osiągając przy tym w naturalny sposób wilgotność, która gwarantuje prawidłowe przechowywanie. Jedynym zbożem, którego ziarno po zbiorze wymaga intensywnego suszenia jest kukurydza. Ponadto warunki pogodowe często powodują konieczność przedłużenia wegetacji kukurydzy, co wiąże się z ryzykiem zbioru ziarna o bardzo dużej wilgotności. Wysokie koszty suszenia powodują, że kiszenie jest konkurencyjnym sposobem przechowywania ziarna kukurydzy. Dzięki możliwości zakiszania wilgotnego ziarna można przyspieszyć zbiór kukurydzy i zmniejszyć nakłady na dosuszanie ziarna. Koszty suszenia ziarna kukurydzy w porównaniu do kisenia są ok. 4-5 razy większe. Kiszenie ziarna przeprowadza się w silosie lub rękawie foliowym, po wcześniejszym rozdrobnieniu.

Zakiszanie ziarna przy dodatkowym zastosowaniu konserwantów gwarantuje stabilne warunki przechowywania przez okres 18 miesięcy oraz wyklucza straty związane z psuciem na powierzchni.

Właściwa faza zbioru ziarna kukurydzy na kisonkę to 90% dojrzałości pełnej. W tej fazie ziarno zawiera 62-70% suchej masy. Optymalna zawartość suchej masy w

ziarnie kukurydzy przeznaczonym do zakiszania wynosi 65%. Kiszone ziarno nadaje się do skarmiania po 2-3 tygodniach od zakiszenia.

Kiszenie zbyt wilgotnego ziarna stwarza ryzyko nadmiernej fermentacji i znacznych strat energii. Natomiast ziarno zbyt suche źle się ubija, przez co trudniej usunąć z niego powietrze i łatwo ulega on zagrzewaniu i pleśnieniu. Im wyższa zawartość suchej masy tym wolniejszy przebieg procesów fermentacyjnych i wolniejszy spadek pH. Zbyt duża zawartość s.m. to ryzyko rozwoju grzybów i pleśni oraz pojawienia się w zakiszanej masie mikotoksyn. W takiej sytuacji wskazane jest mniejsze rozdrobnienie i stosowanie dodatków ułatwiających proces kisenia

Wilgotne rozdrobnione ziarno należy do surowców łatwo się zakiszających, co nie oznacza, że łatwo się je przechowuje. Prawidłowe pH kisonego ziarna kukurydzy wynosi 4,0-4,3. Jeżeli zawartość suchej masy w ziarnie jest za duża zalecane jest podawanie konserwantów podczas rozdrabniania, co ułatwia uzyskanie pożądanego pH (tab. 1).

W celu uzyskania dobrej jakości kisonego ziarna kukurydzy zaleca się stosowanie w czasie śrutowania konserwantów

TABELA 1 – Wpływ suchej masy i konserwantów na pH kiszonego ziarna kukurydzy

Wyszczególnienie	Zawartość suchej masy w kiszonym ziarnie kukurydzy, %		
Sucha masa, %	63	74	74 + konserwant
pH gotowej kisonki	4.2	5.3	4.1

TABELA 2 – Wartość pokarmowa pasz z kukurydzy (Littmann i in. 2000)

Wyszczególnienie	Ziarno	Kiszone ziarno	CCM 3,5% włókna	CCM 5,3% włókna
Sucha masa, g	870	650	650	600
Energia metaboliczna, MJ	13,93	10,17	9,93	8,95
Białko ogólne, g	92	68	68	63
Lizyna, g	2,4	1,8	1,8	1,6
Lizyna, g/100g białka	2,6	2,6	2,6	2,5
Włókno surowe, g	23	17	23	32
Tłuszcz surowy, g	40	27	28	26
NNKT, g	20	14	14	13
Wapń, g	0,3	0,3	0,5	0,5
Fosfor, g	3,5	2,6	2,0	1,8
Fosfor strawny, g	0,9	1,1	0,9	0,8

chemicznych, zawierających kwas propionowy lub biologicznych zawierających bakterie produkujące kwas propionowy. Mechanizm działania konserwantów chemicznych polega na natychmiastowym obniżeniu pH dzięki czemu następuje ograniczenie populacji negatywnej mikroflory epifitycznej, przede wszystkim pleśni i zarodników drożdży. Skuteczność preparatów chemicznych w kiszonkach o wysokiej zawartości suchej masy wyznacza przede wszystkim wielkość udziału kwasu propionowego. Wynikiem zastosowania konserwantów chemicznych jest wysoka stabilność i trwałość kiszonki w czasie przechowywania, a także stabilność tlenowa w czasie skarmiania kiszzonego ziarna.

Kiszone ziarno kukurydzy (KZK) jest z powodzeniem stosowane w żywieniu krów mlecznych, bydła opasowego, ale również świń. Kiszone ziarno kukurydzy staje się bardzo popularną paszą w żywieniu świń w krajach Europy Zachodniej. W ostatnim okresie, z uwagi na określone uwarunkowania klimatyczne, również w naszym kraju obserwuje się wzrost zainteresowania tą paszą. Kiszone ziarno kukurydzy ze względu na wyższą wartość pokarmową (tab. 2) oraz mniej kłopotliwy zbiór powinno zastąpić w dawkach dla świń CCM.

Kiszone ziarno kukurydzy w żywieniu świń

Kiszone ziarno kukurydzy jest doskonałą paszą w żywieniu świń. Przede wszystkim jest bogatym źródłem energii (wysoka zawartość skrobi) oraz charakteryzuje się dużą smakowitością. Kiszone ziarno kukurydzy może być stosowane w żywieniu płynnym, gdzie jego kwaśny odczyn wpływa korzystnie na zachowanie pożądanej higieny. Ponadto może być używane jako składnik dawek pokarmowych (KZK + mieszanki uzupełniające) i w określonych sytuacjach jako normalny komponent mieszanek paszowych. Kiszone ziarno kukurydzy może być stosowane w ilości 50-70% dawki. Wyniki tuczu są uzależnione od jakości kiszzonego ziarna kukurydzy, która zależy od zawartości suchej masy oraz techniki zakiszania (konserwanty) (tab. 3). Zbyt duża zawartość suchej masy w kiszonym ziarnie kukurydzy wpływa na małe pobranie tej paszy, gorsze jej wykorzystanie, co skutkuje gorszymi wynikami oceny poubojowej. Z uwagi na jakość tłuszcza udział KZK w dawkach dla tuczników nie powinien być większy niż 50%.

W żywieniu płynnym kiszone ziarno kukurydzy (KZK) może być stosowane z wodą lub serwatką. Kiszone ziarno kukurydzy (KZK) może być również stosowane jako składnik dawek pokarmowych składających się z pasz wilgotnych. Dzienna dawka kiszzonego ziarna kukurydzy zależy od zawartości suchej masy w ziarnie, intensywności żywienia, dostępności kiszzonego ziarna kukurydzy oraz ograniczeń związanych z jakością poubojową.

TABELA 3 – Wpływ zawartość suchej masy (63 vs 74%) w kiszonym ziarnie kukurydzy na wyniki produkcyjne u tuczników

Wyszczególnienie	Różnica
Przyrosty masy ciała, g	+ 4.6%
Wykorzystanie paszy	- 4.8%
Mięsność, %	+ 1.2%
Wydajność rzeźna, %	+ 0.5%

Wydaje się, że w naszym kraju stosowanie dużych dawek kiszonego ziarna kukurydzy może być ograniczone przez niekorzystny wpływ kukurydzy na jakość poubojową. Uwzględniając cenę kukurydzy w okresie zbiorów (bez suszenia) tego typu dawki są jednak bardzo atrakcyjne pod względem ekonomicznym. W celu prawidłowego ułożenia dawki pokarmowej musimy znać zawartość suchej masy z którą skorelowana jest zawartość składników pokarmowych. Kiszone ziarno kukurydzy w przeliczeniu na suchą masę charakteryzuje się zbliżoną do suchego ziarna koncentracją energii i składników pokarmowych, a strawność fosforu jest nawet większa.

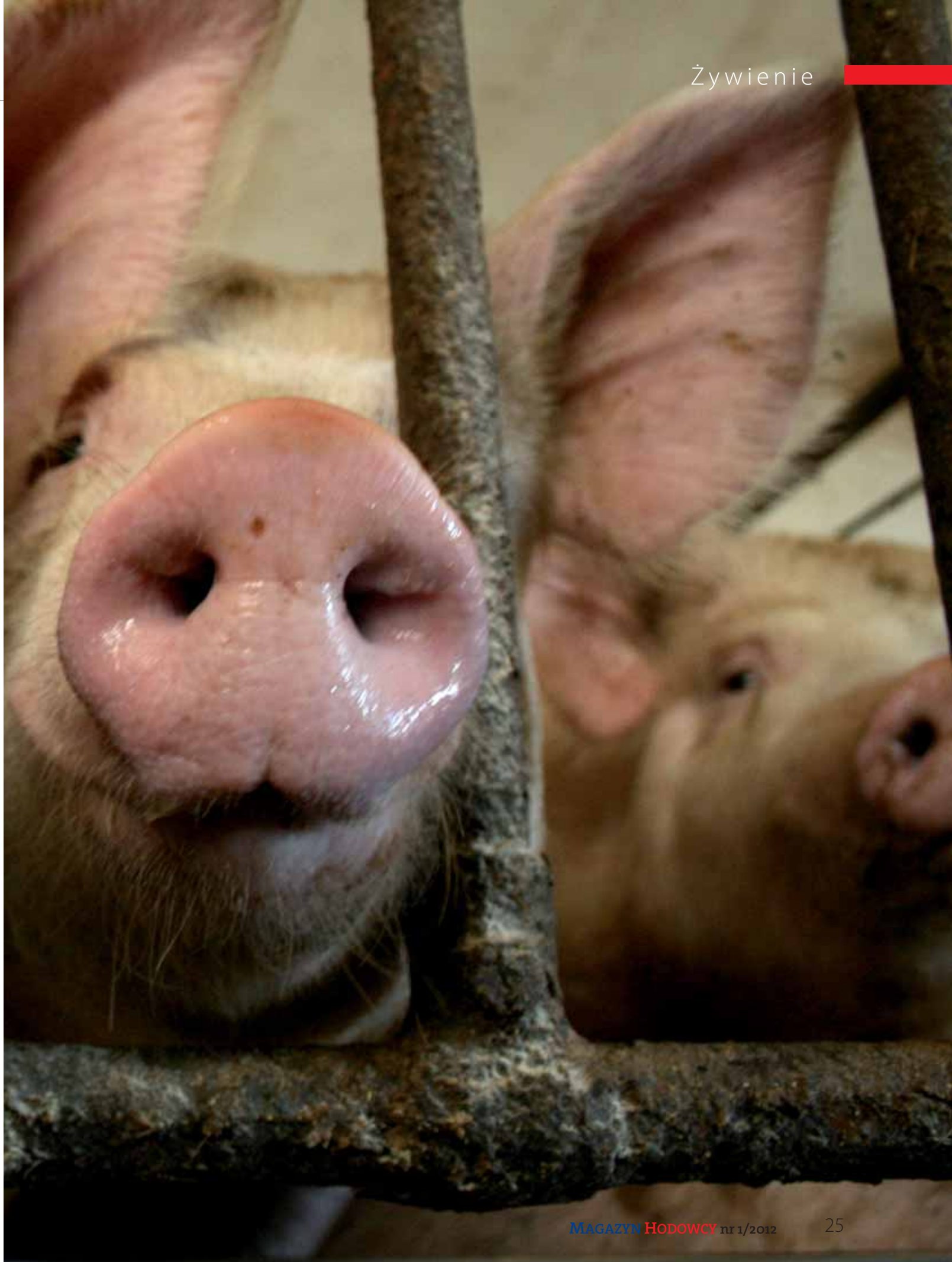
Dawki pokarmowe z udziałem KZK wymagają uzupełnienia w białko i związki biologicznie czynne. Należy więc przygotować odpowiednią mieszankę uzupełniającą (koncentrat białkowy) zawierającą pasze wysokobiałkowe (poekstrakcyjna śruta sojowa, rzepakowa i inne) oraz premiks zawierający składniki mineralne, witaminy i aminokwasy.

Kiszone ziarno kukurydzy może być również stosowane jako składnik mieszanek paszowych. Należy jednak uwzględnić określone ograniczenia. Zwiększona zawartość wody w kiszonym ziarnie kukurydzy w porównaniu z innymi komponentami mieszanki paszowej powoduje, że takie mieszanki nie mogą być długo przechowywane, a właściwie powinny być skarmiane na bieżąco. Ponadto zbyt duża ilość wilgotnego komponentu w mieszance będzie powodowała jej mniejszą sypkość, co może stanowić utrudnienie w procesach transportu mieszanek paszowych oraz powodować zawieszanie się paszy w „autokarmikach”. Z tego względu udział KZK nie może być zbyt duży (do 20-25%, maks. 30%). Kiszone ziarno kukurydzy powinno być stosowane przede wszystkim w żywieniu tuczników. Dobrej jakości kiszone ziarno może być również stosowane w żywieniu loch. Uwzględniając jednak specyfikę żywienia tej grupy świń należy zwrócić szczególną uwagę na jakość tej paszy, a szczególnie na możliwość występowania grzybów i mikotoksyn.

Podsumowanie

W podsumowaniu należy stwierdzić, że uwzględniając stały wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz uwarunkowania klimatyczne i ekonomiczne należy sądzić, że kiszone ziarno kukurydzy, podobnie jak w krajach Europy Zachodniej, będzie coraz popularniejszym materiałem paszowych w żywieniu świń w naszym kraju. Prawidłowe zagospodarowanie kiszonego ziarna kukurydzy wymaga przede wszystkim wdrożenia właściwej technologii kiszenia (zbiór w odpowiedniej fazie oraz stosowanie dodatków ułatwiających kiszenie). Warunkiem poprawnego żywienia z wykorzystaniem tego materiału paszowego jest prawidłowa ocena jego wartości pokarmowej, która związana jest przede wszystkim z zawartością suchej masy. Ponadto istotne znaczenie ma właściwe zbilansowanie dawek pokarmowych i mieszanek paszowych z udziałem kiszonego ziarna kukurydzy. W Europie Zachodniej w żywieniu świń stosuje się stosunkowo duże dawki kiszonego ziarna kukurydzy. W polskich warunkach udział tego komponentu często nie jest duży, a w końcowym okresie tuczu nawet bardzo ograniczony. Z uwagi na uwarunkowania ekonomiczne (niska cena mokrego ziarna) stosowanie zwiększonych dawek kiszonego ziarna kukurydzy w żywieniu świń może być bardzo opłacalne przyczyniając się do obniżenia kosztów żywienia.

dr hab. Krzysztof Lipiński
Instytut Żywienia Zwierząt i Paszoznawstwa,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
Piśmiennictwo dostępne u autora

Najczęściej występujące infekcyjne przyczyny kulawizn u warchlaków i tuczników

Choroby układu mięśniowo-szkieletowego są jedną z głównych przyczyn strat ekonomicznych zarówno w gospodarstwach drobnotowarowych jak i w fermach wielkotowarowych. Obejmują one świnie we wszystkich grupach wiekowych przy czym największy procent brakowania dotyczy stada podstawowego oraz grup tuczowych. Patrząc na czynnik ekonomiczny z jakim wiąże się ten problem nie należy zapominać, że przede wszystkim problem chorób układu kostnego ma wpływ na zachowanie należytego dobrostanu zwierząt.

lek. wet. Anna Stępień

Wśród wielu chorób wpływających na zdrowotność układu mięśniowo-szkieletowego można wymienić następujące:

Zakażenia *Mycoplasma hyorhinis*

Jest to dość często spotykane schorzenie kończyn obserwowane u świń. Do zakażeń najczęściej dochodzi w wieku 3 - 10 tygodni lub tuż przed lub po odsadzeniu. Przyczyną zakażeń stawowych mogą być wcześniejsze stany zapalne płuc gdzie drobnoustroj jest często znajdowany. Chore zwierzęta są osowiałe, nie mają apetytu, ale przede wszystkim kuleją, temperatura ciała może dochodzić do 40 stopni C. Najbardziej charakterystyczne dla zakażeń *Mycoplasma hyorhinis* są zmiany obejmujące staw skokowy, kolanowy, barkowy. Klinicznie stawy są obrzęknięte i ciepłe w dotyku.

Zakażenia *Mycoplasma hyosynoviae*

Najczęściej do zakażeń dochodzi u starszych zwierząt w wieku 10-20 tygodni i w wadze 35-120 kg. Czynnikiem sprzyjającym jest immunosupresyjnie działający stres. Kulawizna może przybierać łagodną formę jak również formę silnie zaawansowaną przy czym temperatura ciała

Wśród przyczyn kulawizn można odszukać zarówno te spowodowane mechanicznymi urazami związanymi z infrastrukturą budynku hodowlanego lub zachowaniem się zwierząt w chlewni, jak i stanami będącymi wynikiem wszelkich niedoborów żywieniowych, jednak w poniższym artykule chciałabym pokrótce przedstawić najczęściej występujące infekcyjne przyczyny kulawizn u warchlaków i tuczników. Zważywszy, że problem dotyka coraz to więcej stad ze względu na zmianę profilu produkcji jaki od kilku lat obserwuje się w Polsce.

nie ulega zmianie. Często zauważa się przypadki samowyleczenia. Zmiany dotyczą wszystkich kończyn lub tylko przednich lub tylko tylnych, w przypadku silnej bolesności zwierzęta przyjmują często pozycje siedzącego psa.

Choroba Glassera

Czynnikiem chorobotwórczym jest *Haemophilus parasuis*. Choroba jest charakterystyczna dla okresu okołoodsadzeniowego.

Prócz objawów ogólnych pojawia się kulawizna wywołana stanem zapalnym stawów głównie nadgarstkowym, i łokciowym. Chore stawy są gorące, obrzęknięte i bolesne. W niektórych przypadkach gdy choroba obejmuje mózg zwierzęta nie są w stanie utrzymać się na nogach, często leżąc na boku wykonują wiosłowe ruchy kończynami. Postać ta często kończy się śmiercią.

Różyczka świń

Wywoływana jest przez włoskowca różyczki *Erysipelotrix rhusopathiae*. W postaci przewlekłej powoduje u warchlaków i tuczników zapalenie stawów (polioarthritis). Na występowanie choroby wpływ mają oprócz czynnika infekcyjnego warunki zoohigieniczne w jakich przebywają zwierzęta. Najczęściej zmiany zapalne dotyczą stawu kolanowego, biodrowego i nadgarstkowego. Zachorowania zwykle dotyczą osobników powyżej 12-16 tyg. życia. Zakażenia chrząstki stawowej mogą doprowadzić do jej zniszczenia co w konsekwencji powoduje, że stawy stają się suche zesztywniałe i nieruchome. Temperatura ciała zwierząt pozostaje bez zmian.

Zakażenia *Streptococcus suis* typ 2

Jest to popularna i poważna choroba atakująca prosiąt odsadzone i tuczniki. Najczęściej zachorowania pojawiają się pod wpływem czynnika stresogennego takiego jak odsadzenie prosiąt, mieszanie grup zwierząt, transport, co wiąże się ze spadkiem odporności w zwierzętach. Wśród objawów klinicznych mogą występować nagle padnięcia, a u części zwierząt pojawia się kulawizna. Choroba objawia się pod postacią ostrego zapalenia wielostawowego co w konsekwencji powoduje ból i kulawiznę. Temperatura zwierząt wzrasta do 40-41 stopni C, wśród objawów mogą pojawić się również objawy ze strony układu nerwowego.

Omówione powyżej choroby układu kostnego to tylko najczęściej spotykane schorzenia w polskich chlewniach. Przy braku należytych warunków utrzymania zwierząt, a także profilaktyki weterynaryjnej prowadzonych stad choroby te są przyczyną słabych wyników produkcyjnych. Jeżeli nie zostanie postawiona szybka diagnoza a leczenie rozpoczęte dochodzi do nieodwracalnych zmian, obniżenia dobrostanu zwierząt a zwierze traci wartość rynkową.

lek. wet. Anna Stępień
specjalista chorób świń
Doradca ds. Żywienia Trzody Chlewnej WIPASZ SA
Piśmiennictwo dostępne u autora
tel. kom. 607 760 446

Najczęściej popełniane błędy w tuczu

Prawidłowy przebieg cyklu produkcyjnego tucznika ma ogromny wpływ na jego opłacalność. Dzisiejszy poziom i niestabilność cen powoduje, że nawet najmniejsze nieprawidłowości podczas tuczu mogą mieć wpływ na niski lub ujemny efekt ekonomiczny całego cyklu. Stąd tak ważne jest żeby nie popełniać i eliminować błędy produkcyjne.

Grzegorz Urbanowski

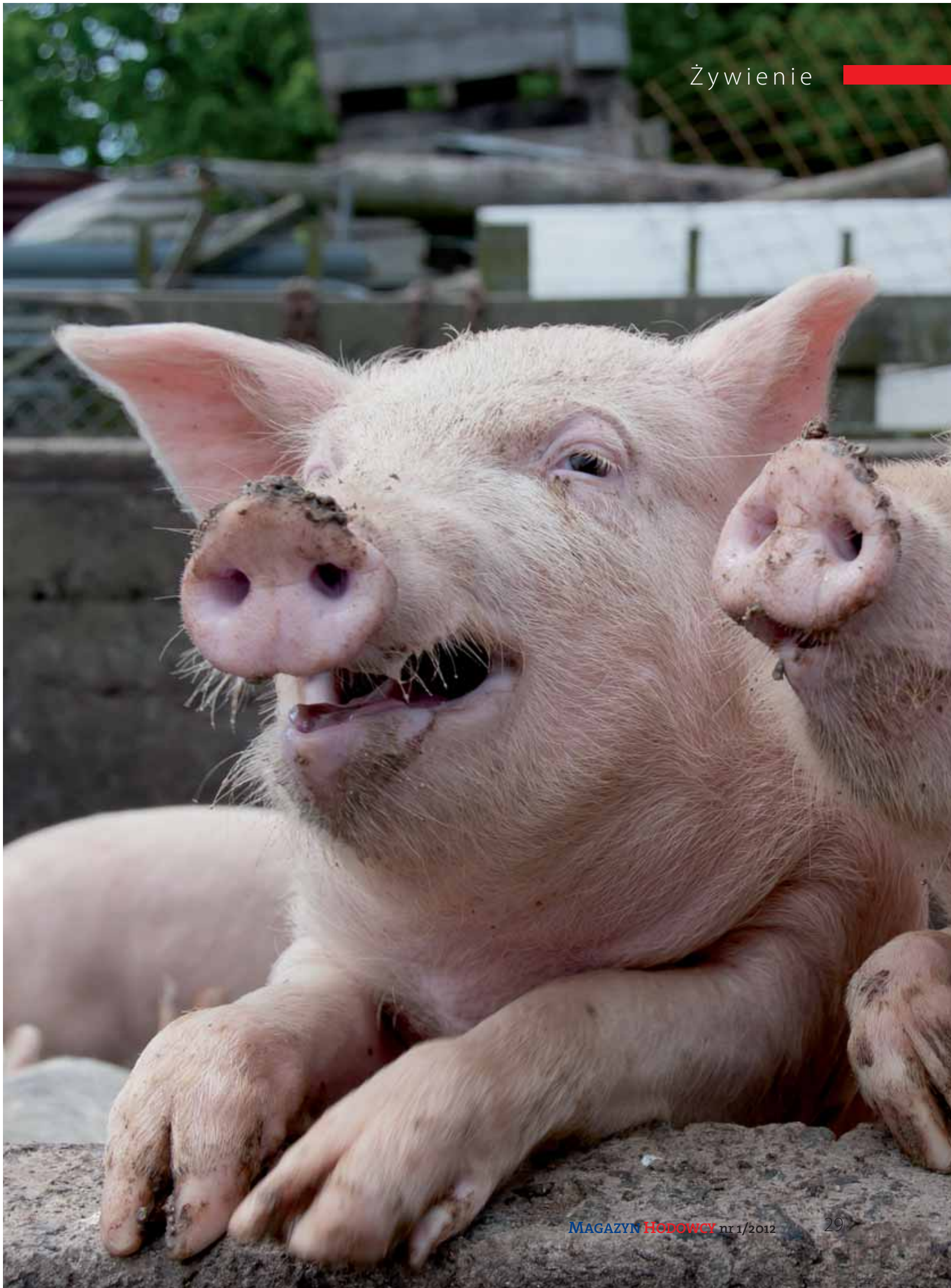
Na początku, musimy odpowiednio przygotować chlewnię do wstawienia zwierząt. Pierwsze, od czego powinniśmy zacząć, a co często jest traktowane po „macoszemu” to zdezynfekować i dokładnie wysuszyć wszystkich pomieszczenia gdzie będziemy trzymać świnie. Utrzymanie chlewni w czystości i stworzenie odpowiedniego mikroklimatu pozwoli nam na uniknięcie stanów chorobowych i zwiększenie dobrostanu zwierząt. Każde zaburzenie stanu zdrowia powoduje konieczność stosowania często bardzo drogich leków, a przynajmniej zachwianie wykorzystania paszy i obniżenie dziennych przyrostów masy ciała, co powoduje wydłużenie czasu tuczu, a co za tym idzie zwiększenie kosztów produkcji.

Wielu hodowców by uniknąć wahań cenowych skupu tucznika i osiągnąć średnią cenę roczną, przygotowują zwierzęta do sprzedaży partiami np. po 100 szt. w odstęgach tygodniowych pozostawiając pozostałe zwierzęta w chlewni, a opróżniony kojec zasiedlają nowo zakupionymi zwierzętami nie poddając ich kwarantannie. Trzeba się poważnie nad tym zastanowić, ponieważ bardzo łatwo możemy wprowadzić sobie do chlewni nowe jednostki chorobowe, które później trzeba będzie zwalczać. Dodatkowo dezynfekcja chlewni jest bardzo utrudniona, a próby zachowania odpowiednich warunków sanitarnych są obciążone zwiększonymi kosztami a często niemożliwe. Wprowadzenie zasady „wszystko pełne, wszystko puste” pozwoli nam efektywnie i stosunkowo małym kosztem utrzymywać budynki w czystości.

Gospodarstwa bazujące tylko na zakupie warchlaków powinny trzymać się zasady „jednego kolczyka”. Zakup warchlaka z wielu źródeł, a następnie wstawienie do jednego pomieszczenia może spowodować ww. sytuację.

Następnym czynnikiem ograniczającym jest brak wentylacji o odpowiedniej wydajności. Bardzo często brakuje odpowiedniej wymiany powietrza w budynku, co powoduje powstawanie zaduchów oraz nagromadzanie się amoniaku. Skutkuje to chorobami płuc, które osłabiają nasze tuczники i ich potencjał produkcyjny, a nawet mogą doprowadzić do ich upadków powodując tym samym ogromne straty finansowe.

Kolejną rzeczą, na którą trzeba zwrócić uwagę jest rozmieszczenie i odpowiednia selekcja zwierząt w kojcach. Nieodpowiedni dobór i wstawienie za dużej ilości świń do kojca spowoduje ich szybkie zróżnicowanie się. Źle dobrane zwierzęta będą silnie konkutowały ze sobą i te słabsze będą miały utrudniony dostęp do paszy. W efekcie wydłuży się nam tucz i przysparzamy sobie dodatkowej pracy, ponieważ przed sprzedażą musimy dodatkowo segregować tuczники, by uniknąć potrażeń za przekroczenie limitów wagowych. Optymalne zagęszczenie wynosi 0,7-0,8 szt. zwierząt na m². Pamiętajmy, że warto obserwować zwierzęta i ich zachowanie i uwzględnić nasze spostrzeżenia podczas selekcji do poszczególnych grup.

Poważnym problemem jest mała świadomość hodowców, jeżeli chodzi o jakość zadawanej paszy oraz sposób jej podawania. Ważnym aspektem jest odpowiedni dobór karmideł. Wielkość, ilość, rodzaj, możliwość podłączenia wody to kilka czynników decydujących o dostępie, komforcie pobierania paszy oraz stratach związanych z rozsypywaniem i pyleniem w przypadku pasz sypkich. Za małą ilość czy zbyt mały rozmiar karmideł mogą utrudniać dostęp do paszy. Zła regulacja powoduje zbyt mały wysyp paszy, co ogranicza jej spożycie, albo zbyt duży wysyp, który skutkuje rozsypywaniem paszy. Oba czynniki w efekcie przynoszą straty, zbyt wolny przyrost lub zmarnowanie paszy poprzez jej zdeptanie lub zmieszanie ze ściółką.

Jakość zadawanej paszy, czyli odpowiedni poziom białka, energii, profil aminokwasowy, odpowiedni poziom witamin, makro i mikro elementów jest kluczowym elementem w produkcji tuczników. Niedobory poszczególnych elementów mogą wpływać na zdrowotność, poziom agresji, chęć pobierania paszy czy jej wykorzystanie. Oszczędności w tym sektorze są oszczędnościami pozornymi. W pierwszej fazie zostanie nam więcej pieniędzy w kieszeni jednak po pewnym czasie okaże się, że zamiast w trzy miesiące nasz tucznik urośnie w cztery. Bardzo szybko zorientujemy się, że zjadł dużo więcej paszy, musieliśmy znacznie dłużej pracować przy jego odchowie, a niejednokrotnie wystąpiły jeszcze problemy zdrowotne, objawy agresji (kanibalizm, kulawizny) czy upadki. W efekcie niewielkie oszczędności na ograniczeniu ilości koncentratu, premiksu czy innego komponentu paszowego lub zastosowanie słabej paszy pełnoporcjowej kosztują nas o wiele więcej.

Do prawidłowego przebiegu tuczu potrzebna jest również codzienna obserwacja zwierząt i szybkie reagowanie na niepokojące sygnały. Obecna genetyka ma bardzo wysoki potencjał i może uzyskiwać wysokie wskaźniki takie jak dzienny przyrost, mięsność, wybojowość czy zużycie paszy. Wymaga to dużego zaangażowania ze strony hodowcy oraz współpracy z lekarzem weterynarii i doradcą żywieniowym. Najlepiej jak dany budynek czy komorę obsługuje codziennie ta sama osoba, wówczas łatwiej jest zauważyć niepokojące sygnały takie jak agresja, ospałość, kulawizny, kaszel, biegunki itp. Należy obserwować również dzienne zużycie paszy i wody. Spadek ich pobrania może również wskazywać, że coś zaczyna się dziać. O takich spostrzeżeniach należy również informować lekarza weterynarii.

Każdy z wyżej wymienionych problemów wpływa w większym lub mniejszym stopniu na koszty produkcji i tym samym na nasz zysk. Czym więcej problemów usuniemy tym mniejsze będziemy mieli koszty, dlatego warto jest stale poprawiać warunki i obsługę, żeby nasze zwierzęta uzyskiwały jak najlepsze wyniki.

Grzegorz Urbanowski
Doradca ds. Żywienia Trzody Chlewniej WIPASZ SA
tel. kom. 603 619 244

Pasze dla indyków brojlerów — podejście praktyczne i ekonomiczne

Jak w każdym intensywnym chowie zwierząt najważniejszym pytaniem, które musi sobie zadać hodowca jest – Czy to mi się opłaci? Czy na tym zarobię i jak zrobić, aby ten zarobek był jak największy? Na samym początku, robiąc biznesplan i ustalając wydatki związane z cyklem produkcyjnym i przewidując zyski musimy opierać się na pewnych założeniach. Największym kosztem w odchowie indyków jest koszt paszy, bo pochłania on około 65%-75% (w zależności od rodzaju produkcji – indor, indyczka, mix - oraz aktualnych cen paszy).

lek. wet. Marek Mrozowski

Natomiast zysk możemy policzyć zakładając masę ciała sprzedawanych ptaków po określonej cenie i przy określonym spożyciu paszy na kg przyrostu czyli FCR. Teoretycznie jest to dość proste – z pisklętami dostarczane są książeczki wg których ptaki powinny rosnać do danej wagi w danym tygodniu i przy podanym spożyciu paszy na kg przyrostu. I tu „zaczynają się schody”. Najczęściej w „ulotkach reklamowych” podawane są dane określające potencjał genetyczny ptaków (mylnie nazywany „normą”) możliwy do osiągnięcia w idealnych warunkach – np. 10% najlepszych stad na świecie - i przy określonych parametrach pasz. Tymczasem w intensywniej produkcji ciężko zapewnić ptakom tak komfortowe warunki jakie panują na fermach testowych firm genetycznych, jak i podawane pasze różnią się często znacznie parametrami od tych, na podstawie których określono potencjał genetyczny. Na szczęście firmy doskonalące materiał genetyczny zdają sobie sprawę z tego, że ich ptaki mogą spotkać się z żywieniem różnych producentów pasz i podając kilka zestawów pasz o różnej intensywności chowu określają różne parametry FCR, które zdrowe ptaki mogą osiągnąć na tych zestawach. Niestety bezpośredni sprzedawcy piskląt chcąc zareklamować swój towar często podają tylko parametry możliwe do osiągnięcia na najmocniejszych i najdroższych zestawach pasz – ze względu na obciążenie organizmu możliwe do stosowania tylko na fermach testowych lub w innych wyjątkowych wypadkach. Jako zobrazowanie tej sytuacji pozwolę sobie przytoczyć ogólnie dostępne w Internecie dane z firmy B. U. T. dostępne na stronie <http://en.aviagen.com/turkey-products/>.

Właścicielem firmy B. U. T. (prowadzących linię BIG 6, BIG 7, BIG 9, Nicholas 700, B. U. T. 10 i Nicholas 300) jest obecnie firma Aviagen i tylko ona doskonaląc genetykę ptaków przeprowadza badania wpływu różnych parametrów pasz na wyniki hodowlane. W porównaniach zajmujemy się poziomem energii, gdyż mimo, że jest to najtrudniej mierzalny czynnik – w zasadzie określany tabelarycznie i w różnych bazach danych te same pasze mogą mieć inne wartości jest to jeden z głównych czynników wpływających na FCR – syci ptaka i określa ile paszy jest w stanie pobrać. Oczywiście za poziomem energii musi iść odpowiedni poziom aminokwasów, ponieważ stosunek białkowo-energetyczny musi być zachowany. Zwróćcie proszę uwagę, że firma podaje 10 różnych wariantów pasz (w różnych krajach preferuje się różne sposoby chowu) – główna różnica to właśnie ilość energii.

Table C7. Optimum Nutrient Inclusion Levels in Diets for Growing Turkeys

Optimum nutrient inclusion levels in diets for: Commercial Stock 0 to 4 weeks

ME MJ/kg	ME kcal/kg	ME kcal/lb	Nutrient (g/kg diet)										
			dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg	Calcium	Av.P	Sodium	Chloride	EFA
11.0	2629	1193	15.5	5.5	10.2	2.5	9.6	16.9	12.5	7.0	1.4	1.7	14.0
11.2	2677	1214	15.8	5.6	10.4	2.6	9.7	17.2	12.8	7.2	1.5	1.7	14.2
11.4	2725	1236	16.1	5.7	10.6	2.6	9.9	17.6	13.0	7.3	1.5	1.7	14.5
11.6	2773	1258	16.4	5.8	10.8	2.7	10.1	17.9	13.2	7.4	1.5	1.7	14.7
11.8	2821	1279	16.6	5.9	11.0	2.7	10.3	18.2	13.5	7.6	1.5	1.8	15.0
12.0	2868	1301	16.9	6.0	11.2	2.8	10.4	18.5	13.7	7.7	1.6	1.8	15.2
12.2	2916	1323	17.2	6.1	11.3	2.8	10.6	18.8	13.9	7.8	1.6	1.8	15.5
12.4	2964	1344	17.5	6.2	11.5	2.9	10.8	19.1	14.1	7.9	1.6	1.9	15.7
12.6	3012	1366	17.8	6.3	11.7	2.9	11.0	19.4	14.4	8.1	1.6	1.9	16.0
12.8	3060	1388	18.0	6.4	11.9	2.9	11.1	19.7	14.6	8.2	1.7	1.9	16.3

Optimum nutrient inclusion levels in diets for: Commercial Stock 5 to 8 weeks

ME MJ/kg	ME kcal/kg	ME kcal/lb	Nutrient (g/kg diet)										
			dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg	Calcium	Av.P	Sodium	Chloride	EFA
11.0	2629	1193	13.2	5.1	9.4	2.2	8.1	14.5	11.4	6.2	1.4	1.7	12.0
11.2	2677	1214	13.4	5.2	9.5	2.2	8.3	14.8	11.6	6.3	1.5	1.7	12.2
11.4	2725	1236	13.7	5.2	9.7	2.3	8.4	15.0	11.9	6.4	1.5	1.7	12.4
11.6	2773	1258	13.9	5.3	9.9	2.3	8.6	15.3	12.1	6.5	1.5	1.7	12.6
11.8	2821	1279	14.2	5.4	10.0	2.4	8.7	15.6	12.3	6.6	1.5	1.8	12.9
12.0	2868	1301	14.4	5.5	10.2	2.4	8.9	15.8	12.5	6.7	1.6	1.8	13.1
12.2	2916	1323	14.6	5.6	10.4	2.4	9.0	16.1	12.7	6.8	1.6	1.8	13.3
12.4	2964	1344	14.9	5.7	10.5	2.5	9.2	16.4	12.9	6.9	1.6	1.9	13.5
12.6	3012	1366	15.1	5.8	10.7	2.5	9.3	16.6	13.1	7.1	1.6	1.9	13.7
12.8	3060	1388	15.4	5.9	10.9	2.6	9.5	16.9	13.3	7.2	1.7	1.9	14.0
13.0	3107	1410	15.6	6.0	11.1	2.6	9.6	17.2	13.5	7.3	1.7	2.0	14.2

* A and B show the nutrient specifications for diets in the example feed programmes A and B respectively. /Continued

Nutritional Recommendations for B.U.T. Commercial Turkeys

AMENDED 2009

Ze wszystkich pasz zwróćcie proszę uwagę na paszę oznaczone literami A i B – są one praktycznie w środku „stawki”, a różnią się od około 100 kcal na początku chowu do 300 kcal pod koniec.

Dla tych pasz firmy B. U. T. udostępnia parametry chowu w postaci wyliczonych FCR. Dalej kolejne zestawy pasz.

TABLE C7. Continued

Optimum nutrient inclusion levels in diets for:

Commercial Males 9 to 12 weeks
Commercial Females 9 to 11.5 weeks

	ME MJ/kg	ME kcal/kg	ME kcal/lb	Nutrient (g/kg diet)									
				dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg	Calcium	Av.P	Sodium	Chloride
B	11.6	2773	1258	11.4	4.6	8.6	1.9	7.0	12.5	10.9	5.8	1.5	1.7
	11.8	2821	1279	11.6	4.7	8.7	1.9	7.1	12.7	11.1	5.9	1.5	1.8
	12.0	2868	1301	11.8	4.8	8.9	1.9	7.2	13.0	11.3	6.0	1.6	1.8
	12.2	2916	1323	12.0	4.9	9.0	2.0	7.3	13.2	11.5	6.1	1.6	1.8
	12.4	2964	1344	12.2	5.0	9.2	2.0	7.4	13.4	11.7	6.2	1.6	1.9
A	12.6	3012	1366	12.3	5.0	9.3	2.0	7.6	13.6	11.8	6.3	1.6	1.9
	12.8	3060	1388	12.5	5.1	9.5	2.0	7.7	13.8	12.0	6.4	1.7	1.9
	13.0	3107	1410	12.7	5.2	9.6	2.1	7.8	14.0	12.2	6.5	1.7	2.0
	13.2	3155	1431	12.9	5.3	9.8	2.1	7.9	14.3	12.4	6.6	1.7	2.0
	13.4	3203	1453	13.1	5.4	9.9	2.1	8.0	14.5	12.6	6.7	1.7	2.0
	13.6	3251	1475	13.3	5.4	10.1	2.2	8.2	14.7	12.8	6.8	1.8	2.0

Optimum nutrient inclusion levels in diets for:

Commercial Males 13 to 16 weeks
Commercial Females 11.5 to 15 weeks

	ME MJ/kg	ME kcal/kg	ME kcal/lb	Nutrient (g/kg diet)									
				dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg	Calcium	Av.P	Sodium	Chloride
B	11.8	2821	1279	9.3	3.9	7.1	1.5	5.7	10.3	9.1	4.7	1.5	1.8
	12.0	2868	1301	9.5	4.0	7.2	1.6	5.8	10.4	9.2	4.8	1.6	1.8
	12.2	2916	1323	9.6	4.0	7.3	1.6	5.9	10.6	9.4	4.9	1.6	1.8
	12.4	2964	1344	9.8	4.1	7.4	1.6	6.0	10.8	9.5	5.0	1.6	1.9
	12.6	3012	1366	10.0	4.2	7.6	1.6	6.0	11.0	9.7	5.0	1.6	1.9
A	12.8	3060	1388	10.1	4.2	7.7	1.7	6.1	11.1	9.9	5.1	1.7	1.9
	13.0	3107	1410	10.3	4.3	7.8	1.7	6.2	11.3	10.0	5.2	1.7	2.0
	13.2	3155	1431	10.4	4.4	7.9	1.7	6.3	11.5	10.2	5.3	1.7	2.0
	13.4	3203	1453	10.6	4.4	8.0	1.7	6.4	11.7	10.3	5.4	1.7	2.0
	13.6	3251	1475	10.7	4.5	8.2	1.8	6.5	11.8	10.5	5.4	1.8	2.0
	13.8	3299	1496	10.9	4.6	8.3	1.8	6.6	12.0	10.6	5.5	1.8	2.1

* A and B show the nutrient specifications for diets in the example feed programmes A and B respectively. /Continued

Nutritional Recommendations for B.U.T. Commercial Turkeys

AMENDED 2009

TABLE C7. Continued

Optimum nutrient inclusion levels in diets for:

Commercial Males 17 to 20 weeks

Commercial Females 16 to 18 weeks

	ME	ME	ME	Commercial Penalties 10 to 18 weeks									
	MJ/kg	kcal/kg	kcal/lb	dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg	Calcium	Av.P	Sodium	Chloride
B	11.8	2821	1279	7.8	3.7	6.6	1.3	4.7	8.5	7.8	3.9	1.5	1.8
	12.0	2868	1301	7.9	3.7	6.7	1.3	4.8	8.6	7.9	4.0	1.6	1.8
	12.2	2916	1323	8.1	3.8	6.8	1.3	4.9	8.8	8.1	4.0	1.6	1.8
	12.4	2964	1344	8.2	3.8	6.9	1.4	5.0	8.9	8.2	4.1	1.6	1.9
	12.6	3012	1366	8.3	3.9	7.1	1.4	5.0	9.1	8.3	4.2	1.6	1.9
	12.8	3060	1388	8.4	4.0	7.2	1.4	5.1	9.2	8.4	4.2	1.7	1.9
	13.0	3107	1410	8.6	4.0	7.3	1.4	5.2	9.4	8.6	4.3	1.7	2.0
	13.2	3155	1431	8.7	4.1	7.4	1.5	5.3	9.5	8.7	4.4	1.7	2.0
	13.4	3203	1453	8.8	4.2	7.5	1.5	5.4	9.6	8.8	4.4	1.7	2.0
	13.6	3251	1475	9.0	4.2	7.6	1.5	5.4	9.8	9.0	4.5	1.8	2.0
A	13.8	3299	1496	9.1	4.3	7.7	1.5	5.5	9.9	9.1	4.6	1.8	2.1
	14.0	3346	1518	9.2	4.3	7.8	1.5	5.6	10.1	9.2	4.6	1.8	2.1
	14.2	3394	1540	9.4	4.4	8.0	1.6	5.7	10.2	9.4	4.7	1.8	2.1

Optimum nutrient inclusion levels in diets for:

Commercial Males 21 to 24 weeks

Minimum nutrient inclusion levels in diets for:				Commercial males 21 to 24 weeks												
	ME	ME	ME	Nutrient (g/kg diet)									Calcium	Av.P	Sodium	Chloride
	MJ/kg	kcal/kg	kcal/lb	dg Lys	dg Meth	dg M+C	dg Tryp	dg Thr	dg Arg							
B	11.8	2821	1279	6.7	3.2	5.9	1.1	4.0	7.3	7.0	3.4	1.5	1.8			
	12.0	2868	1301	6.8	3.2	6.0	1.1	4.1	7.4	7.1	3.5	1.6	1.8			
	12.2	2916	1323	7.0	3.3	6.1	1.1	4.1	7.6	7.2	3.5	1.6	1.8			
	12.4	2964	1344	7.1	3.3	6.2	1.1	4.2	7.7	7.3	3.6	1.6	1.9			
	12.6	3012	1366	7.2	3.4	6.3	1.1	4.3	7.8	7.4	3.7	1.6	1.9			
	12.8	3060	1388	7.3	3.5	6.4	1.2	4.4	7.9	7.6	3.7	1.7	1.9			
	13.0	3107	1410	7.4	3.5	6.5	1.2	4.4	8.1	7.7	3.8	1.7	2.0			
	13.2	3155	1431	7.5	3.6	6.6	1.2	4.5	8.2	7.8	3.8	1.7	2.0			
	13.4	3203	1453	7.6	3.6	6.7	1.2	4.6	8.3	7.9	3.9	1.7	2.0			
	13.6	3251	1475	7.8	3.7	6.8	1.2	4.6	8.4	8.0	3.9	1.8	2.0			
A	13.8	3299	1496	7.9	3.7	6.9	1.2	4.7	8.6	8.1	4.0	1.8	2.1			
	14.0	3346	1518	8.0	3.8	7.0	1.3	4.8	8.7	8.3	4.1	1.8	2.1			
	14.2	3394	1540	8.1	3.8	7.1	1.3	4.8	8.8	8.4	4.1	1.8	2.1			

* A and B show the nutrient specifications for diets in the example feed programmes A and B respectively.

Nutritional Recommendations for B.U.T. Commercial Turkeys

AMENDED 2009

A jak różnice w parametrach paszy przekładają się na końcowy FCR u ptaków?

Tu na przykładzie BIG 6 - indyczka.

Table 4. Big 6 Commercial Females – Weight, Daily Gain, and Feed Conversion

Age (Weeks)	Liveweight (kg)	Daily Gain (g/day)	Cumulative FCR		Age (Days)
			Feed A*	Feed B*	
1	0.16	22.3	0.94	0.98	7
2	0.34	24.5	1.23	1.28	14
3	0.64	30.3	1.39	1.45	21
4	1.05	37.6	1.50	1.57	28
5	1.59	45.3	1.57	1.66	35
6	2.23	53.0	1.64	1.75	42
7	2.96	60.4	1.72	1.84	49
8	3.76	67.2	1.80	1.93	56
9	4.62	73.3	1.86	2.02	63
10	5.51	78.7	1.93	2.11	70
11	6.42	83.3	2.01	2.20	77
12	7.32	87.2	2.09	2.30	84
13	8.22	90.3	2.17	2.40	91
14	9.09	92.8	2.26	2.51	98
15	9.94	94.6	2.35	2.62	105
16	10.74	95.9	2.45	2.73	112
17	11.50	96.7	2.55	2.85	119
18	12.22	97.0	2.65	2.97	126
19	12.88	96.8	2.75	3.10	133
20	13.49	96.3	2.87	3.23	140

*see nutritional recommendations for typical ME values for feed A & B.

oraz podobne zestawienie dla indora:

Table 3. Big 6 Commercial Males – Weight, Daily Gain, and Feed Conversion

Age (Weeks)	Liveweight (kg)	Daily Gain (g/day)	Cumulative FCR		Age (Days)
			Feed A*	Feed B*	
1	0.16	22.8	0.96	0.99	7
2	0.39	27.6	1.23	1.28	14
3	0.75	35.8	1.37	1.42	21
4	1.27	45.4	1.46	1.52	28
5	1.95	55.6	1.52	1.60	35
6	2.77	66.0	1.58	1.68	42
7	3.73	76.1	1.65	1.75	49
8	4.81	85.8	1.71	1.83	56
9	5.98	94.9	1.76	1.89	63
10	7.23	103.3	1.81	1.96	70
11	8.54	110.9	1.87	2.02	77
12	9.88	117.7	1.92	2.09	84
13	11.24	123.6	1.98	2.16	91
14	12.61	128.7	2.04	2.23	98
15	13.96	133.0	2.10	2.31	105
16	15.30	136.6	2.17	2.39	112
17	16.61	139.6	2.24	2.48	119
18	17.90	142.0	2.32	2.57	126
19	19.16	144.0	2.40	2.67	133
20	20.39	145.6	2.49	2.78	140
21	21.60	147.0	2.59	2.89	147
22	22.80	148.1	2.69	3.01	154
23	23.98	149.0	2.80	3.13	161
24	25.15	149.7	2.91	3.25	168

*see nutritional recommendations for typical ME values for feed A & B.

i jeszcze to samo dla linii BIG 7:

Table 1. Big 7 commercial weight, daily gain, feed conversion (FCR) and breast meat yield.

Age (Weeks)	Liveweight (kg)	Daily Gain (g/ day)	Cumulative FCR		Breast Meat Yield %
			Feed A*	Feed B*	
MALES					
18	17.66	140.2	2.29	2.54	26.80
20	20.12	143.7	2.46	2.75	27.65
22	22.50	146.1	2.65	2.96	28.38
FEMALES					
14	8.93	91.1	2.24	2.48	25.75
16	10.54	94.1	2.41	2.69	26.45
18	11.99	95.2	2.61	2.92	27.07

*See published nutritional recommendations for typical ME values for feed A & B – available in the B.U.T. section of the Aviagen Turkeys website at www.aviagen.co.uk

1. The feed programme used will have a big influence on both liveweights and feed conversions
2. Weekly feed intake is per live bird. Cumulative FCR includes an allowance for feed consumed by dead birds.
3. Breast Meat (without skin) is expressed here as a percentage of liveweight.

Proszę zwrócić uwagę na jeszcze jeden bardzo ważny aspekt – bez względu na parametry paszy możliwa do osiągnięcia waga ptaków na konkretny tydzień jest taka sama! Jest to proste do wytłumaczenia – jeżeli ptaki dostaną „słabszą”, tańszą paszę to po prostu zjedzą jej więcej aż do zaspokojenia swojego poziomu zapotrzebowania na składniki pokarmowe. Co ciekawsze ptaki chowane na najtańszych zestawach pasz prawdopodobnie będą się łatwiej odchowywały, a mniej obciążony przewód pokarmowy będzie się odwdzięczał mniejszą skłonnością do biegunek. To tłumaczy także przypadki, w których dwa stada odchowywane na różnych mieszankach paszowych – jedno bliższe typowi „B” wg B. U. T. a drugie „A” mają podobne wagi w trakcie odchovu a różne współczynniki FCR i zyski z chowu na końcu. Tym bardziej że to na typie

„B” może sprawiać mniej kłopotów – łatwiej będzie utrzymać ściółkę, klimat na obiekcie i może mniej wydamy na leczenie. Dlaczego więc tak trudno uzyskać ptaki o wagach przedstawionych w tabelach? Cóż, na wzrost ptaków mają wpływ te elementy, których producenci materiału genetycznego nie są w stanie przewidzieć, a które nękają większość hodowli wielkostadnych. Z najważniejszych można wyliczyć jakość piskląt, umiejętności hodowcy, warunki w jakich przebiega chów (obiekty i ich wyposażenie, zagęszczenie, temperatury i wilgotność), choroby przebyte przez stado i wiele, wiele innych.

Przyjrzyjmy się także parametrom pasz dostępnym w Polsce oraz parametrom podawanym w ulotkach z pisklętami – do porównania wziąłem jedną z najczęściej spotykanych u hodowców.

Najpierw wagi i FCR:

BIG 6 - Indyczka

Wiek ptaków	B. U. T.			Dane wg książeczki dostarczonej z pisklętami	
	Waga	FCR A	FCR B	Waga	FCR
16 tyg	10,74	2,45	2,73	10,74	2,45

BIG 6 - Indor

Wiek ptaków	B. U. T.			Dane wg książeczki dostarczonej z pisklętami	
	Waga	FCR A	FCR B	Waga	FCR
21 tyg	21,6	2,59	2,89	21,6	2,59

Ewidentnie widać, że dane zostały skopiowane z drogiej paszy „A”

A teraz parametry pasz – znowu oprę się o poziom energii mimo, iż to bardzo teoretyczny parametr ale daje on pewien pogląd na sprawę.

Ilość energii w paszy w zestawieniu wiekowym:

Pasza na wiek	B. U. T.		Pasza wg książeczki dostarczonej z pisklętami w MJ	Pasza wg książeczki dostarczonej z pisklętami w kcal
	Pasza A	Pasza B		
1-2 tyg	2916	2821	11,4-11,6	2725-2772 (2749)
3-5 tyg	2980	2840	11,6-11,8	2772-2820 (2796)
6-9 tyg	3060	2868	12,0-12,2	2858-2916 (2892)
10-13 tyg	3203	2916	12,4-12,6	2964-3011 (2988)
14-17 tyg	3251	2964	12,7-12,9	3035-3083 (3059)
18-22 tyg	3346	3012	13,1-13,3	3131-3179 (3155)

wyniki podane w kcal (MJ/kg) przelicznik 239 kcal = 1 MJ

Jak widać, proponowane pasze są znacznie bliżej tańszych pasz typu „B”, a pasze początkowe nawet poniżej nich.

Widocznie ptaki przekazywane do sprzedaży wykazują lepsze wykorzystanie paszy niż zakładają to firmy genetyczne które te ptaki selekcjonują – pozostawię to bez komentarza.

Kolejne pytanie – jakimi paszami dysponujemy w Polsce i jak się one mają do parametrów B. U. T.?

Oto kilka zestawów pasz porównanych pod względem deklarowanej energetyczności :

Ilość energii w paszy w zestawieniu wiekowym

Pasza na wiek	B. U. T.		Wytwórnia			
	Pasza A	Pasza B	A	B	C	D
0-4 tyg	2916	2821	2720	2800	2800	2850
5-6 tyg	3060*	2868*	2840	2870	2900	2880
7-9 tyg	3060*	2868*	2890	2970	2960	2960
10-12 tyg	3203	2916	3080	3070	3060	3040
13-15 tyg	3251	2916	3200	3150	3120	3160
16-18 tyg	3346	2964	3240	3170*	3180	3260
pow 18 tyg	3346	3012	3260	3170*	3200	3280

* ten sam wynik ze względu na różnice w programie żywieniowym

Jak widać żadna z firm paszowych nie produkuje pasz typu A. Jedynie końcowe pasze zbliżają się do tego poziomu ze względu na kilka podstawowych prawd :

Koszt 100 kcal to na obecną chwilę 70-80 zł, a dochodzą jeszcze koszty związane z pozostałymi parametrami pasz. Czy rynek zaakceptowałby paszę o tyle droższą i czy wyniki chowu zwróciłyby poniesione nakłady? Czy słabsze stada wytrzymałyby tak mocne pasze? Na pewno było by jeszcze więcej przypadków biegunek, kłopotów z nogami, a co jest z tym związane selekcji i upadków. To może najekonomiczniej wychodziłyby pasze słabsze – tańsze np. 70 zł na tonie ? Oczywiście same parametry pasz to nie wszystko – każda dobra wytwórnia pasz ma kilka swoich „patentów” dzięki którym przy teoretycznie tych samych parametrach można „urwać” z zużycia kilka setnych. To samo dotyczy słabszych kompozycji – np. przy gorszej strawności czy biodostępności możemy mieć słabszy wynik niż zakładany.

Spróbujmy to przeanalizować :

Do porównania wezmę parametry paszy oferowane przez WIPASZ S.A wraz z wynikami zebranymi z terenu w 2011 roku i symulacje prawdopodobnych kosztów opartą na parametrach podanych przez B. U. T. (pamiętamy, że jest to potencjał ptaków, a nie średnie dane z ferm wielkotowarowych jak te które udało nam się uzyskać). Parametry paszowe WIPASZ S.A. jak większości polskich firm kształtują się poziomo pomiędzy paszami typu „A” a typu „B”, a wyniki są następujące:

PŁEĆ	Ilość ptaków 2011	Średni dzień chowu	Średnia masa	FCR	Upadki %
Indor	1 475 920	141	19,70	2,65	11,7
Indyczka	843 300	106	9,60	2,49	6,2

Są to razem zebrane wyniki z różnych ras, a nie tylko BIG-6 czy BIG-7 ponieważ praktycznie wychodzi, że bardzo dobre stado rasy uważanej za lżejszą potrafi dać wynik lepszy niż słabsze stado najcięższej odmiany, a ponadto duża statystycznie liczba wyników zmniejsza możliwość zafałszowania przez stada wybitne lub bardzo słabe. Dodatkowo pomijam parametr wagi – pominęło go także B. U. T. podające różne warianty pasz jako ten sam i zbyt zależny od konkretnego stada. Orientacyjne ceny pasz przyjęto na koniec stycznia 2012 roku.

Ponieważ udało nam się, żywić znacznie więcej stad indora i wynik statystyczny jest dokładniejszy na nim oprzemy swoje wyliczenia:

Pasza wg WIPASZ S.A.

Indor FCR $2,65 \times 1,415 \text{ zł/kg} = 3,750 \text{ zł}$ (pasza w kg żywca)

Pasze w tańszej recepturze o około 70 zł/t

Indor FCR B $2,80 \times 1,345 = 3,766 \text{ zł}$

Te 1,6 gr różnicy w jednym kilogramie daje nam już konkretne liczby jak przełożymy to na stado - przy sprzedaży 100 t mięsa będą to następujące kwoty: 375 000 zł do 376 660 zł, czyli analizując różnice do tańszej paszy dopłaciliśmy 1660 zł. Okazuje się, że nawet kupując najtańsze oferty na rynku możemy przepłacić a rzadko różnice cenowe są aż tak drastyczne. Cena paszy wychodzi po rzucie, a nie na cenniku przed wstawieniem.

Co jeszcze powinniśmy zapamiętać?

- Parametry zootechniczne podawane w ulotkach są często deklarowane dla pasz o wyższych parametrach = droższych o minimum 100 zł (biorąc pod uwagę wszystkie parametry a nie tylko energię).
 - W Polsce nie produkuje się pasz o parametrach typu A ze względu na ogromne trudności w utrzymaniu tak wysilonych stad w zdrowiu na fermach wielkotowarowych.
 - Wyniki wagowe i zużycia paszy to parametry deklarowane jako potencjał ptaków (czyli możliwe do osiągnięcia w idealnych warunkach i często podawane bardziej jako reklama produktu niż faktyczne osiągane wyniki) przez firmy oferujące pisklęta – i to ewentualnie je można z nich rozliczać.
 - Firma paszowa deklaruje parametry mieszanki paszowej oraz jej jakość zdrowotną, a nie wyniki wagowe czy FCR – są duże różnice w wynikach hodowlanych u różnych hodowców na różnych stadach na tej samej mieszance paszowej.
- Na wyniki hodowlane ma wpływ nie tylko mieszanka paszowa (zarówno jej jakość jak i parametry), ale także jakość piskląt, umiejętności hodowcy, warunki w jakich przebiega chów (obiekty i ich wyposażenie, zagęszczenie, temperatura i wilgotność), ewentualne choroby przebyte przez stado i wiele, wiele innych.

lek. wet. Marek Mrozowski
Specjalista chorób drobiu i ptaków ozdobnych
Piśmiennictwo dostępne u autora

Podsumowanie roku 2011 w branży drobiarskiej

Branża drobiarska i konsumpcja drobiu w Polsce charakteryzuje się w ostatnich dwudziestu latach (podobnie jak w większości krajów na świecie) dużym tempem wzrostu. Podstawowym surowcem rzeźnym są kurczęta brojlery, które w skali globalnej stanowią około 86% ptaków ubijanych na mięso. W Polsce mięso kurcząt rzeźnych stanowi około 68% mięsa drobiowego, indycze 21%, gęsie 2% i kaczę 1%. W obrocie towarowym mięso drobiowe występuje w postaci tuszek oraz elementów kulinarnych m.in. piersi, nóg, ud, podudzi, skrzydeł.

Aleksander Mach, Anna Zielonka

Sytuacja w kraju

Polska z produkcją ponad 1 400 tys. t mięsa drobiowego (2011 r.) zajmuje IV miejsce wśród największych producentów w Unii Europejskiej, wyprzedzają nas jedynie Francja (1 850 tys. t), Niemcy (1 588 tys. t) oraz Wielka Brytania (1 568 tys. t). Produkcja żywca i mięsa drobiowego z roku na rok rośnie: w 2009 r. wyprodukowaliśmy 1 783 tys. t żywca, w 2010 r. – 1 963 tys. t, w ubiegłym, jak określają szacunki – 2 040 tys. t. Pierwsze miejsce zajmuje tu produkcja kurcząt brojlerów (1 470 tys. t), następne indyków – 375 tys. t, w dalszej kolejności drobiu wodnego: kaczek i gęsi.

Dynamiczny wzrost produkcji drobiarskiej wywołany był przez szybko rosnący popyt krajowy, będący efektem m.in. substytucji wołowiny przez drób. Do zwiększenia popytu przyczyniały się również: wzrost sprzedaży elementów, rosnący udział mięsa indyczego, ogromne rozszerzenie oferty asortymentowej oraz poprawa jakości i atrakcyjności handlowej produktów drobiarskich (estetyka i funkcjonalność opakowań, etykietowanie, zróżnicowanie gramatury), a także możliwość identyfikacji towaru z producentem. Tak znaczący przyrost produkcji i konsumpcji drobiu był osiągnięty w warunkach poprawiającej się konkurencyjności cenowej mięsa drobiowego i jego dostępności, niestety często kosztem percepcji jakości i „imagu” mięsa drobiowego, zwłaszcza w zakresie jego rzekomej mniejszej zdrowotności, wynikającej z braku zaufania, co do sposobów tuczu, warunków sanitarnych i standardów produkcji,

wbrew stanowi faktycznemu. Dziś moda na tzw. zdrową żywność niewątpliwie sprzyja wzrostowi całej branży drobiarskiej.

Ocenia się, że rok 2011 nie był korzystnym dla branży. Dynamika wzrostu produkcji żywca i mięsa drobiowego była nieco mniejsza. Szacuje się, że produkcja wyniosła 1470 tys. ton, tj. była o 7% większa niż w 2010 roku. Również eksport rozwijał się wolniej, w tempie 12%. Jego udział w produkcji stanowił około 30%. Ceny skupu drobiu zwiększyły się z 3,44 zł/kg w roku 2010 do 4,09 zł/kg w roku 2011. Związane to było przede wszystkim ze wzrostem kosztu chowu żywca drobiowego. Znacznie wzrosły ceny drobiu - wskaźnik cen i dóbr konsumpcyjnych wyniósł aż 112,9 % w stosunku do roku 2010. Wzrost ten jest szczególnie widoczny na tle całego rynku spożywczego gdzie ceny wzrosły średnio o 5,6%. Wzrost cen wieprzowiny również był niższy na poziomie 4,6%.

Spożycie drobiu wzrosło o 2,8 proc. do ok. 25,5 kg na osobę w 2011 r. Z kolei w tym roku może sięgnąć poziomu 26,0 kg, ocenia Krystyna Świetlik z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ).

Wzrostowi konsumpcji drobiu sprzyja fakt, że jest on i z pewnością pozostanie nadal, tańszy niż wieprzowina. To właśnie ten rodzaj mięsa (wieprzowina) jest narażony na spadek popularności w naszym kraju.

Eksport drobiu w Unii Europejskiej

Według danych Komisji Europejskiej, od stycznia do listopada 2011 r. państwa członkowskie UE wyeksportowały na rynki krajów trzecich blisko 1,3 mln ton żywca, mięsa, podrobów i przetworów z drobiu – o 12,7% więcej niż w tym samym okresie 2010 r. Zwiększyły się wysyłki mięsa z kurcząt i indyków odpowiednio o 13% i 10%, obniżyła natomiast sprzedaż żywego drobiu (-6%), mięsa z kaczek (-13%) i gęsi (-17%). Dynamika wzrostu eksportu drobiu z UE była jednak nieco słabsza niż w połowie roku (+22%) i w jego pierwszych trzech kwartałach (+15%). W ubiegłym roku zmieniły się znacząco kierunki geograficzne unijnego eksportu drobiu. W ciągu pierwszych jedenastu miesięcy 2011 r. największymi odbiorcami były Hongkong, Arabia Saudyjska, Benin, Rosja i RPA, podczas gdy przed rokiem najważniejszym rynkiem zbytu była Rosja. Wysyłki do Hongkongu i Arabii Saudyjskiej wzrosły o jedną trzecią odpowiednio do 180 tys. ton i 139 tys. ton. Największa dynamika wzrostu eksportu miała jednak miejsce w przypadku RPA, która zakupiła prawie pięć razy więcej unijnego drobiu niż przed rokiem. Rosja natomiast zredukowała import o ponad połowę do 105 tys. ton, niższe były również wysyłki na Ukrainę, do Jemenu i Wietnamu. W omawianym okresie ub. r. największe ilości drobiu do krajów trzecich wysłała Francja,

Holandia, Niemcy i Polska, jednak te dwa ostatnie kraje zanotowały spadek sprzedaży w porównaniu z 2010 r. Wielka Brytania i Irlandia to kraje o największej dynamice wzrostu eksportu.

Państwa UE sprowadziły z krajów trzecich ponad 761 tys. ton żywca, mięsa i przetworów z drobiu – o ok. 3% więcej niż przed rokiem. Brazylia utrzymała pozycję najważniejszego dostawcy, import z tego kraju wzrósł w ciągu roku o 1% do 540 tys. ton. Wzrósł również przywóz gotowanych przetworów z kurcząt z Tajlandii (+4% do 143 tys. ton) oraz drobiu z Chile (+25% do 40 tys. ton).

W najbliższych latach o wzroście produkcji mięsa drobiowego w Polsce będzie decydować rozwój eksportu. Chłonność rynku krajowego na mięso drobiowe zdaje się zbliżać ku końcowi. Dlatego aby utrzymać dalszy wzrost branży drobiarskiej trzeba szukać nowych i rozwijać dotychczasowe kanały eksportowe. Stąd zarówno zakłady jak i hodowcy drobiu powinni w najbliższym czasie przywiązywać szczególną wagę do niskich kosztów produkcji, przy jednoczesnym poprawianiu jakości oferowanych wyrobów. Musimy koncentrować się na tym, aby być konkurencyjnym, przynajmniej dla innych krajów Unii Europejskiej.

Źródła:
Dane GUS „Biuletyn statystyczny”
IERiGŻ

Poznaj Naszego Kurczaka

Jak zdrowo i racjonalnie się odżywiać - to pytanie zadaje sobie każdy - przynajmniej od czasu do czasu. Z myślą o takich osobach powstała marka Nasz Kurczak. O zaletach produktów pisaliśmy w poprzednim numerze Magazynu Hodowcy - podkreślaliśmy bezpieczeństwo produktu, nadzór na każdym etapie produkcji poczynsz od pasz, poprzez hodowlę, transport, ubój, dzielenie i pakowanie. Dziś więcej o samych produktach - ich walorach i dostępności.

Anna Zielonka

Marka Nasz Kurczak to dwie linie produktów: mięso świeże oraz przyprawione Grill Express.

W grupie mięs świeżych wyróżnia się tuszka z kurczaka pakowana próżniowo idealna do przygotowania dań na rodzinny obiad. Hermetyczny worek zapobiega wyciekom, uniemożliwia zanieczyszczenie produktu stąd długi 11 dniowy okres przydatności do spożycia.

Kolejna grupa to elementy z kurczaka pakowane w atmosferze ochronnej na tackach - szlachetny filec, soczyste udo i podudzie, chrupiące skrzydełko, ćwiartka. Na uwagę zasługuje skrzydło dwuczłonowe pozbawione lotki. Idealne do grillowania, gdyż końcówka skrzydła nie przypala się. Dodatkową korzyścią jest to, iż klient nie płaci za kości, z których przede wszystkim składa się ostatni człon skrzydła. Aktualnie na opakowaniach skrzydła dwuczłowego umieszczany jest smaczkowy przepis na pikantne skrzydełko do przygotowania na domowym grillu. Pycha! Kolejnym produktem zasługującym na szczególną uwagę jest mięso z udźca bez skóry i bez kości. Znacomity smak, soczystość, szybkość przygotowania, a także relatywnie niska (w porównaniu z filetem z piersi) cena sprawiają, że produkt ten cieszy się dużym zainteresowaniem.

Poza elementami z kurczaka pod marką Nasz Kurczak oferujemy podroby: żołądki, serce i wątroby. Wygodna porcja około 500 g, hermetyczne - „nie kapiące” opakowanie z gwarancją świeżości to wszystko sprawia, że podroby Nasz Kurczak zdobywają uznanie klientów.

Mięsa przyprawione Grill Express to gotowe do grillowania elementy ze skrzydła, z nogi oraz mix grillowy. Idealnie

dobrana marynata powoduje szybsze pieczenie, gwarantuje soczystość i świetny smak.

Nasz Kurczak to marka, która chce być blisko konsumenta, czemu służy akcja „Kucharz”. Pod tym hasłem od zeszłego roku odbywają się animacje w sieciach. Animatorzy w stacjach kucharzy informują o zaletach produktów Nasz Kurczak, zachęcają do zakupu i wręczają smaczkowe przepisy. Do tej pory akcje odbyły się w sieciach Auchan, E. Leclerc, Real i Simply Market.

Grill zimą? Czemu nie...

W ramach akcji Kucharz w wybranych lokalizacjach przeprowadzono degustację elementów z linii Grill Express. Degustacje cieszyły się wielkim powodzeniem, kolejne już wkrótce.

www.naszkurczak.pl to przyjazny serwis internetowy, gdzie każdy kucharz, zarówno doświadczony, jak i nieco mniej, znajdzie odpowiedni przepis. Aby ułatwić znalezienie odpowiedniej potrawy, przepisy podzielone są na trzy grupy tematyczne: Mama i ja - smaczne i zdrowe dania dla całej rodziny, Szef Kuchni Poleca - przepisy na kurczaka z całego świata, Szczypota pikanterii w kuchni - dla tych którzy lubią kulinarnie zaszaleć. Ci mniej doświadczeni na pewno chętnie skorzystają z porad. Z serwisu dowiemy się gdzie znajduje się najbliższy sklep oferujący produkty Nasz Kurczak, a także gdzie aktualnie odbywają się promocje - animacje i degustacje. Aby dowiedzieć się jeszcze więcej o kuchni i gotowaniu zachęcamy do zapisów na newslettera. Proszę uważnie śledzić losy marki Nasz Kurczak - jeszcze się wiele wydarzy!

Nasz Kurczak wodzi na pokuszenie...

Wiosna to czas kiedy zrzucamy zimowe ubrania, czujemy się lekko i tak też zaczynamy się odżywiać. Dla spragnionych wiosennych wrażeń kulinarnych prezentujemy specjalnie wybrane przepisy.

Szaszłyki wiosenne

Składniki:

2 filety z piersi kurczaka Nasz Kurczak,

- 1 zielona papryka,
- 1 duża czerwona cebula,
- 6 młodych marchewek,
- ziemniaki,
- szafran,
- sól i pieprz,
- tymianek,
- oliwa.

Sposób przygotowania:

Kurczaka kroimy w kostkę i przyprawiamy szafranem, solą i pieprzem. Nadziewamy na patyczki kolejno: kurczaka, zieloną paprykę, czerwoną cebulę, młode marchewki. Obok układamy ziemniaki pokrojone w ćwiartki i przyprawione tymiankiem zmieszanim z oliwą. Wkładamy do nagrzanego do 180°C piekarnika. Danie będzie gotowe, gdy mięso pięknie się przyrumieni.

Czas przygotowania:

25 do 30 minut

Miodowe skrzydełka z kurczaka z kolendrą

Składniki:

6 skrzydełek z kurczaka Nasz Kurczak,

- papryczka chilli,
- oliwa z oliwek,
- miód akacjowy,
- sól, pieprz,
- świeża kolendra,
- sok z limonki.

Sposób przygotowania:

Papryczkę kroimy drobno, wcześniej wycinając gniazdo nasienne, dodajemy oliwę, miód i świeżą kolendrę, sok z limonki, sól i pieprz. Skrzydełka zanurzamy w marynacie i bezpośrednio przekładamy na rozgrzany ruszt w piekarniku, grill drzewny lub patelnię z karbonowym dnem. Grillujemy do momentu, aż mięso bez problemu odchodzi od kości i jest ładnie zarumienione.

Czas przygotowania:

30 do 40 minut

Podajemy z sałatką z awokado lub świeżym pieczywem razowym.

Produkty AGRO w ofercie WIPASZ

Szereg produktów do produkcji rolnej dostępnych
u dystrybutorów WIPASZ AGRO.

Jesteśmy zawsze
blisko hodowcy!

Zapraszamy do współpracy!

Dział Sprzedaży Agro

Jacek Mituniewicz (rejon Zachód) tel.: 607 456 766 / e-mail: jacek.mituniewicz@wipasz.pl

Bartłomiej Supiński (rejon Wschód) tel.: 607 456 832 / e-mail: bartlomiej.supinski@wipasz.pl

Centrum Hodowcy Grajewo / 19-200 Grajewo, ul. Wiórowa 5 / tel.: 86 272 26 40 / Czynne: Pn - Pt: 7:30 - 15:30

Folie, siatki,
sznurki

Materiał siewny:
trawy, zboże jare,
kukurydza

Nawozy dolistne

Zakiszacze,
konserwanty

Surowce
Dodatki
żywieniowe

Chemia udojowa

cemilk

JAKOŚĆ WIPASZ

**Mleczna kukurydza
pod marką WIPASZ
o wysokiej zawartości
skrobi i tłuszczu**

- wysokie plony suchej masy przy dużym udziale kolb,
- bardzo korzystna zdrowotność rośliny i kolb,
- bardzo dobra strawność kiszonki
- 85–90 000 nasion/ha

Reportaż z wizyty u Klienta WIPASZ - Piotra Artycha

Razem w przyszłość

Piotr Artych to młody i zdolny hodowca trzody chlewnej z miejscowości Karlusin, który nie uznaje kompromisu. Zainwestował w roku 2008 w nowoczesną chlewnię w czasie, kiedy rynek trzody był niestabilny i wymagający. Obecnie stado podstawowe liczy 300 sztuk loch, ale nie zamierza na tym poprzestać. Młody hodowca nadal chce operować z najlepszymi firmami na rynku polskim, które zapewniają mu zrównoważony rozwój. Trójstronna współpraca pomiędzy firmami WIPASZ S.A. i Zakładami Mięsnymi Sokołów S.A. a hodowcą gwarantuje wymierne korzyści dla każdej ze stron - w końcu patrzymy "Razem w przyszłość"!

Andrzej Hurło

WIPASZ: Dzień Dobry Panie Piotrze. To już trzy lata od naszego ostatniego spotkania. Proszę przybliżyć naszym Klientom organizację Pana fermę.

PIOTR ARTYCH: Moja hodowla opiera się na cyklu otwartym. Posiadam 300 loch prośnych, które sam inseminuje pobierając spermę od własnych knurów. Uczestniczę w programie „Razem w przyszłość”, który gwarantuje mi długofalową współpracę i rozwój produkcji żywca. Zatrudniam dwie osoby na pełny etat do bieżącej obsługi hodowli, a wiedzę wspiera mnie mój ojciec.

W: W 2008 roku zainwestował Pan w nowoczesną fermę na 300 loch – jak funkcjonuje i jak zwróciła się inwestycja na tak niepewnym rynku?

P.A.: Inwestycja polegała na zainstalowaniu paszociągów, co znacznie ograniczyło wymogi pracochłonności systemu – na przełomie tylko trzech lat zauważyłem znaczne oszczędności, gdyż zatrudniam dwie, a nie cztery osoby. Rynek wymaga jednak ciągłego rozwoju, tak więc już myślę o powiększeniu hodowli i o nowym budynku.

W: Jak by Pan określił obecny rynek trzody chlewnej?

P.A.: Rynek niestety jest bardzo niestabilny – ceny zmieniają się z miesiąca na miesiąc i są to bardzo duże zmiany, które w znaczący sposób wpływają na opłacalność hodowli. Jednak ostatnie pół roku jest, w mojej opinii, w miarę stabilne

i pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość.

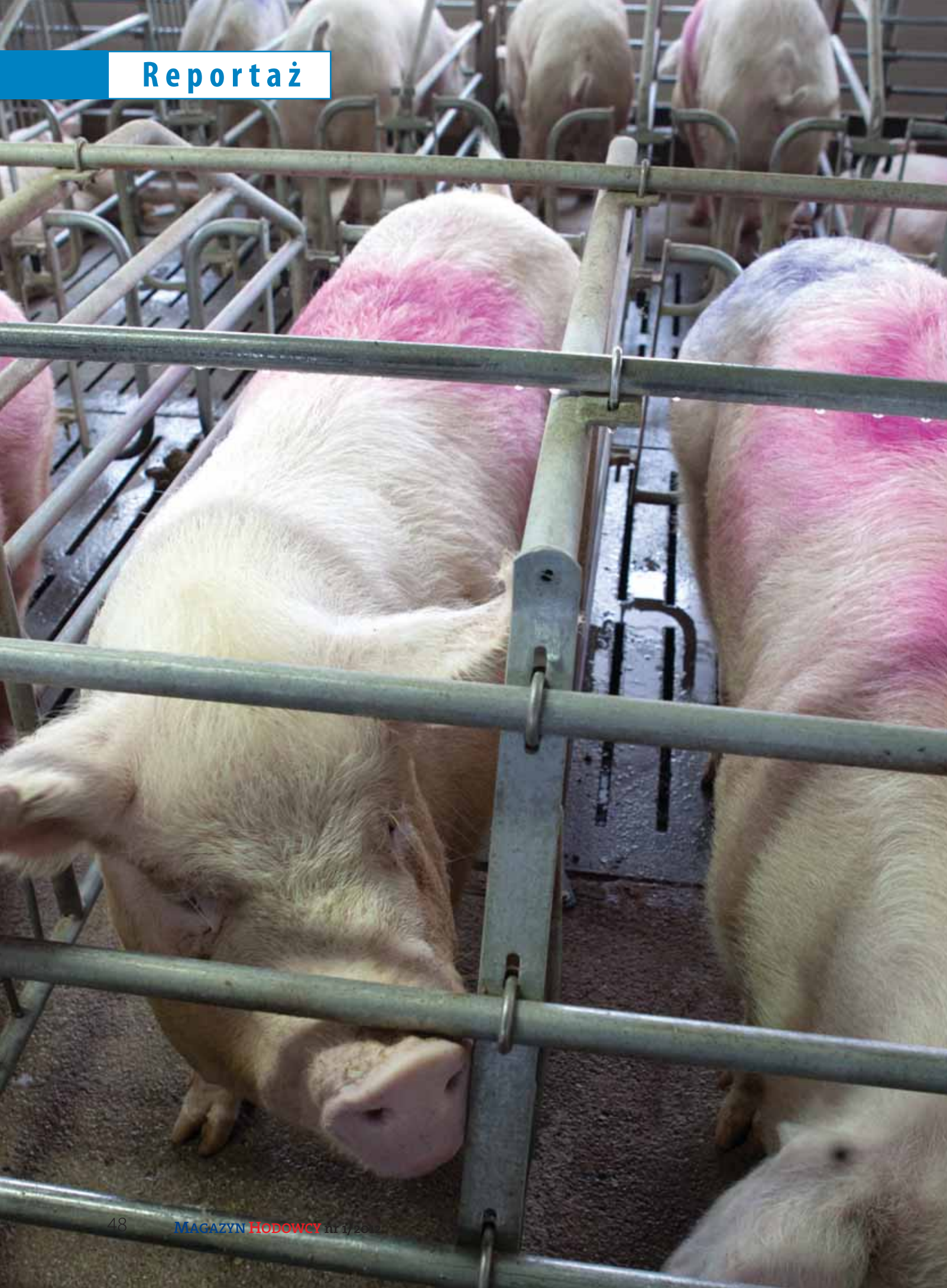
W: Jakie w takim razie ma Pan sugestie dla hodowców trzody chlewnej, takich jak Pan?

P.A.: Najważniejszy jest poziom parametrów hodowli. Procent naproszeń, stosunek wyproszeń, odsadzeń – wszystko to musi być na możliwie najwyższym poziomie. Jeżeli zaniży się którykolwiek z tych parametrów, spada wydajność produkcji, a ferma nie pracuje w 100% efektywnie, co obniża nam, hodowcom, końcowy zysk. Skuteczność krycia, profilaktyka, odpowiednie warunki środowiskowe (wentylacja, temperatura) i przede wszystkim żywienie – to kolejne bazowe elementy charakteryzujące dochodową hodowlę trzody chlewnej. Oszczędzanie na jakimkolwiek czynniku przynosi odwrotne od zamierzonych skutki i straty dla hodowli.

W: Biorąc pod uwagę specyfikę rynku i zakończone inwestycje – jakie są teraz Pana plany na przyszłość? Czy koncentruje się Pan na ugruntowaniu pozycji, czy myśli Pan o dalszym rozwoju hodowli?

P.A.: Rozważam przy bliskiej współpracy z doradcą żywieniowym WIPASZ kierunki rozwoju stada hodowlanego. Analizujemy zalety i wady cyklu otwartego i zamkniętego w moim przypadku oraz kwestię opłacalności danego poziomu hodowli. Dalsze plany to przede wszystkim nowy budynek, który pozwoli pomieścić powiększone stado.

Rynek wymaga stałego rozwoju – teraz hodowca o potencjale 300 loch w stadzie ma dzisiaj trudniej, niż kilka lat temu, bo po prostu jego potencjał rynkowy spada, ma on coraz mniej do zaoferowania. Obecnie jest mniej hodowców trzody chlewnej na rynku, ale wielkość hodowli znacznie wzrosła. Poza tym, stagnacja w moim przypadku nigdy nie wchodzi w rachubę, nie umiem spocząć na laurach.

W: Czy w ciągu wieloletniej współpracy z firmą WIPASZ ma Pan jakieś zastrzeżenia lub zalecenia?

P.A.: Życzyłbym cały czas tak wysokiego poziomu waszej paszy, jaką miałem dotychczas (śmiech). Jestem więcej niż zadowolony nie tylko ze współpracy z Pawłem Wilczyńskim, Regionalnym Kierownikiem Sprzedaży Działu Trzody Chlewnej WIPASZ, ale również z zapewnioną dla mojej hodowli opieką weterynaryjną.

W: Za co najbardziej ceni Pan współpracę z firmą WIPASZ?

P.A.: WIPASZ pomaga mi w komponowaniu własnej paszy. Pasze dla lochy prośnej robię sam na bazie premixu K-2 Locha Prośna WIPASZ, natomiast paszę pełnoporcjową dla prosiąt, loch karmiących i knurów kupuję gotową. Pozwala mi to efektywnie zaspokoić potrzeby żywnościowe każdej grupy w mojej hodowli.

W: Dziękujemy bardzo za gościnność i życzymy dalszych sukcesów.

P.A.: Dziękuję bardzo.

Rozmowę z Piotrem Artychem przeprowadził Andrzej Hurło - WIPASZ S. A.

GOSPODARSTWO POD LUPĄ

Stado – 300 loch

Technologia – cykl otwarty, odbiór prze hodowców z grupy Sokołów

Mięsność – ponad 58%

Ziemie rolne – 20 ha

Cel FUNDACJI WIPASZ na rok 2012

Wkształcenie i kompetencje ludzi są najważniejszymi wartościami współczesnej cywilizacji. Nowoczesna edukacja, oparta na coraz to nowszych technologiach, to zadanie trudne i kosztowne. Dla wielu nieosiągalne.

Andrzej Hurło

Celem głównym Fundacji WIPASZ Pomocna Dłoń na rok 2012 jest wspieranie edukacji wśród dzieci i młodzieży.

W związku z tym planujemy zakup podręczników dla dzieci i młodzieży oraz wyposażanie sąsiadujących z wytwórniami placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem. Fundacja WIPASZ Pomocna Dłoń planuje również ufundowanie stypendiów dla wyróżniającej się młodzieży z obszarów wiejskich.

„Są w życiu takie chwile, gdy potrzebujemy pomocy innych...”

Co roku zbieramy środki na działalność Fundacji - wierzymy że i w tym roku przyłączą się Państwo do nas. Każdy dar Waszego serca będzie cenny. Zwracamy się z prośbą o wsparcie Fundacji i pomoc najbardziej potrzebującym.

Pamiętajmy, że jest naprawdę wiele młodych osób, którym potrzebna jest pomoc, a dobro raz dane z serca zawsze powraca.

Wierzymy, że inicjatywa wsparcia edukacji dzieci z obszarów wiejskich to wspaniały cel i mamy nadzieję, że Naszymi wspólnymi siłami sprawimy, że dzieci będą miały lepszy start w dojrzałe życie.

Każdy może pomóc!

Jeżeli znana jest Państwu trudna sytuacja placówki edukacyjnej w Państwa pobliżu, prosimy o kontakt na e-mail: marketing@wipasz.pl

Prosimy o dokładny opis placówki edukacyjnej, o uzasadnienie dlaczego właśnie tej instytucji powinniśmy pomóc – czego brakuje młodzieży wiejskiej, czym należałoby wesprzeć edukację najmłodszych oraz dokładne dane teleadresowe danego ośrodka.

Jeśli chcesz wspierać edukację dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, prosimy o wpłaty na konto Fundacji Wipasz Pomocna Dłoń. Zebrane środki zostaną przekazane najbardziej potrzebującym.

Nawet najmniejsza kwota ma znaczenie !

Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń

Adres: Wadąg 9, 10-373 Olsztyn

KRS: 000036361476 Sąd Rejonowy

w Olsztynie VIII Wydział Gospodarczy

konto bankowe: PKO S.A.

95-1240-5598-1111-0010-3452-1503

W tytule: "Darowizna na rzecz fundacji"

POMOCNA DŁOŃ
FUNDACJA WIPASZ

WIPASZ wspiera Hodowców

Łowicz - Toruń 2011

W dniu 22 i 24 listopada 2011 roku WIPASZ zorganizował kolejne spotkania z cyklu AKADEMII WIPASZ dla hodowców bydła. We współpracy z Okręgową Spółdzielnią Mleczarską w Łowiczu zaprosiliśmy przedstawicieli środowiska naukowego i współpracujących przedsiębiorstw.

Na początku spotkania uczestników powitała Wiceprezes Zarządu Łowicz S.A. Anna Klimczyńska. W imieniu Spółki życzyła zgromadzonym hodowcom efektywnego poszerzenia wiedzy, która doprowadzi do jeszcze lepszego i wydajniejszego zarządzania hodowlą.

Na wejściu pracownicy WIPASZ S.A. przedstawiali gościom zasady loterii „Z WIPASZ-em po BMW”, prezentując zasady konkursu i przyjmując zapisy do coraz to szerszego grona zainteresowanych hodowców.

Filip Kula - Product Manager WIPASZ S.A., zaprezentował szeroką ofertę pasz naszej firmy oraz przedstawił zalety stosowania odchowu skróconego cieląt.

Przedstawiciel środowiska naukowego dr hab. inż. Piotr Micek z Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, przedstawił interesujący wykład na temat „Prawidłowe żywienie krów podstawą opłacalnej produkcji”. Rozłożył na czynniki pierwsze aspekty kontroli jakości mleka, kondycji krów i wpływ kwestii środowiskowych przy karmieniu bydła. Uczestnicy nie tylko z uwagą wysłuchali pełnego wykładu, ale również nawiązali dyskusję na temat zwiększenia wydajności krów.

Piotr Błażejowski z firmy Finplast, oficjalnego dystrybutora produktów koncernu Rani Plast Oy na Polskę zapoznał uczestników Akademii WIPASZ z zastosowaniem folii AGRIWRAP, której jesteśmy wyłącznym przedstawicielem na cały kraj. Zgromadzeni goście pytali przede wszystkim o cechy folii wysokiej jakości oraz prawidłowe zastosowanie folii przyrmowych.

Lekarz weterynarii, Michał Pochodyła, reprezentujący firmę HIPRA opowiedział o metodach leczenia stada hodowlanego oraz skutecznej profilaktyce – szczepionce STARVAC. Profilaktyka w postaci szczepionki pozwala ograniczyć straty w produkcji mleka, czyli straty pieniężne dla hodowcy. Zaprezentowano również prostą zależność pomiędzy stratami ekonomicznymi a jakością mleka.

Spotkanie zakończyła prelekcja Jędrzeja Staniszkisa, Koordynatora Działu Dodatków dla Bydła firmy Noack Polen, który opowiedział o zaletach stosowania białka chronionego dla **przeżuwaczy** SOYPASS oraz o niezbędności zaspokajania zapotrzebowania zwierząt na białko wysokiej jakości.

Spotkania w Łowiczu i w Toruniu pozwoliły hodowcom nie tylko na uzyskanie odpowiedzi od specjalistów z danej dziedziny, ale również na wymianę doświadczeń z własnych hodowli.

Akademia WIPASZ

Puńsk - styczeń 2012

Akademii WIPASZ otworzył w imieniu Zarządu firmy Dyrektor Działu Sprzedaży Bydło Wschód, Artur Milewski, który przedstawił historię firmy, cele, wartości i misję oraz koncepcję organizacji. Uczestnicy mogli również obejrzeć spot reklamowy najnowszej kampanii reklamowej „Z WIPASZ-em po BMW”.

Następnie Damian Kleist z Działu Sprzedaży Bydło Wschód wyjaśnił wpływ pasz stałych i płynnych na rozwój żywca u cieląt. Prezentacja wzbudziła duże zainteresowanie wśród przybyłych uczestników. Lekarka weterynarii, Anna Bienasz, poruszyła istotny temat

- wpływ żywienia na rozród krów mlecznych. Przedstawiła uczestnikom praktyczne porady i wskazówki co do efektywnego prowadzenia hodowli.

Regionalny Kierownik Sprzedaży DSB Wschód, Zbigniew Oleśkiewicz, przedstawił ofertę pasz i dodatków paszowych skierowanych do hodowców bydła mlecznego i mięsnego, wyczerpująco argumentując zasadność współpracy z WIPASZ S.A.

Spotkania

Drobin — 24.01.2012

Kolejne spotkanie z cyklu Akademii WIPASZ dla hodowców bydła zorganizował Dział Sprzedaży Bydło Zachód we współpracy z Centrum Handlowo – Usługowym BUGAJ w Drobinie w dniu 24.01.2012. Tomasz Bugaj przywitał uczestników w imieniu organizatorów, życząc hodowcom praktycznego i efektywnego zastosowania zdobytej wiedzy.

Szkolenie otworzył Produkt Menadżer Działu Sprzedaży Bydło Zachód - Filip Kula, który opowiedział o marce WIPASZ i tradycjach z nią związanych. Przybliżył również wartości firmy oraz szeroki asortyment produktów dla bydła mięsnego i mlecznego.

Koordynator Działu Dodatków dla Bydła firmy NOACK Polen, Jędrzej Staniszkis zapoznał uczestników szkolenia z właściwościami i zastosowaniem preparatu Acid Buf, który jest naturalnym buforem z alg morskich, stanowiącym również źródło związków mineralnych.

Akademia WIPASZ było wzbogacona o prezentację Łukasza Preussa, który zaprezentował bogatą ofertę sprzedażową firmy KWS LOCHO, natomiast Leszek Jakierski, reprezentujący firmę Sokołów S.A., zaprezentował hodowcom zalety współpracy z Zakładem Mięsnym. Wspominał o unikalnym systemie logistycznym oraz o wypracowanym z myślą o hodowcach bydła mięsnego modelu kooperacji biznesowej.

Akademia WIPASZ

Babin - styczeń 2012

W dniu 23 stycznia 2012 roku WIPASZ S.A. zaprosił Hodowców w ramach spotkań Akademii WIPASZ do miejscowości Babin.

Przygotowany został szereg interesujących prezentacji, wśród których były m. in. prezentacje firm WIPASZ i Weststron. Przybyłych na miejsce Uczestników Akademii szczególnie zainteresowała prelekcja lek. wet. Barbary Włodarczyk na temat Adenomatyzy. Przedstawiciel firmy

Farmvet zaprezentował sposoby zwalczania mykotoksyn, a reprezentant KWS przedstawił wykorzystanie żyta w żywieniu trzody. Ponadto prof. dr hab. Zbigniew Dolatowski zapoznał Hodowców z wpływem żywienia tuczników na wartość technologiczną i walory smakowe wieprzowiny.

Po części merytorycznej wszyscy mogli razem usiąść przy uroczystej kolacji i wymienić poglądy oraz doświadczenia.

Spotkania

Brzozów - luty 2012

W dniu 3.02.2012r w miejscowości Brzozów w Zajeździe FOREST odbyła się Akademia WIPASZ i uroczysty bal dla Hodowców trzody chlewnej. Prezes WIPASZ S. A. - Józef Wiśniewski, Dyrektor Działu Sprzedaży Trzody Chlewnej - Przemysław Sawoński oraz Regionalny Kierownik Sprzedaży - Paweł Wilczyński uroczyście powitali zgromadzonych Hodowców.

W trakcie spotkania wykłady przeprowadzili:

- dr hab. Krzysztof Lipiński „Żywieniowe uwarunkowania efektywnej produkcji świń”,
- lek. wet. Monika Czarnecka „Postępowanie z warchlakami z zakupu”,
- Dyrektor Banku PKO S.A. O/Sokołów Podlaski Dariusz Godlewski „Oferty finansowania produkcji zwierzęcej”.

Po części merytorycznej dotyczącej Akademii WIPASZ wszyscy zaproszeni goście przystąpili do zabawy do białego rana przy muzyce zespołu VIX, w trakcie której zaplanowano liczne konkursy z cennymi nagrodami.

Z WIPASZEM PO BMW **6** DO WYGRANIA **x BMW**

www.wipasz.pl

*Dostawcą samochodów jest autoryzowany

Dealer BMW Zdunek

Szczegóły promocji dostępne na stronie www.wipasz.pl oraz u doradców żywieniowych WIPASZ S. A.

WIPASZ S. A. / Wadąg 9 / 10-373 Olsztyn / tel.: 89 543 56 50 / fax: 89 543 56 52
info@wipasz.pl